

IZVJEŠTAJ

O FINANSIJSKOJ REVIZIJI UPRAVE ZA INDIREKTNO OPOREZIVANJE BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2014. GODINU

Broj: 01/02/03-07-16-1-634/15

Sarajevo, juli 2015. godine

SADRŽAJ

I	MIŠLJENJE REVIZORA	3
II	IZVJEŠTAJ O REVIZIJI	5
	1. Uvod	5
	2. Postupanje po ranijim preporukama	5
	3. Sistem internih kontrola	6
	4. Budžet	9
	5. Planiranje i izvještavanje o radu	10
	6. Pregled rashoda budžeta.....	12
	6.1 Tekući izdaci	12
	6.2. Kapitalni izdaci	22
	7. Bilans stanja	23
	8. Javne nabavke.....	24
	9. Prihodi	31
	10. Ostalo	32
	10.1 Upravni odbor Uprave za indirektno oporezivanje.....	32
	10.2 Usluge štampanja poreskih markica	33
	10.3 Problematika oduzete robe	34
	11. Prinudna naplata	34
	12. Sudski sporovi	35
	13. Korespondencija.....	36
III	PRILOG	37
	FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI I IZJAVA O ODGOVORNOSTIMA.....	37
	Pregled rashoda budžeta za 2014. godinu	
	Bilans stanja na 31.12.2014. godine	
	Izjava o odgovornostima rukovodstva	

I MIŠLJENJE REVIZORA

Uvod

Izvršili smo reviziju finansijskih izvještaja (bilansa stanja, pregleda prihoda, primitaka i finansiranja, pregleda rashoda budžeta po ekonomskim kategorijama, posebnih podataka o plaćama i broju zaposlenih, pregleda dinamike zapošljavanja, pregleda stalnih sredstava u obliku stvari i prava, pregleda kapitalnih ulaganja i analizu izvršenja budžeta – tekstualni dio) u **Upravi za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine** (u daljnjem tekstu: Uprava) za godinu koja se završava 31. decembra 2014. godine.

Pored finansijskih izvještaja, predmet revizije bila je i usklađenost poslovanja Uprave sa odgovarajućim zakonima i propisima koji imaju uticaja na finansijske izvještaje za 2014. godinu.

Odgovornost rukovodstva

Rukovodstvo Uprave je odgovorno za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja u skladu sa prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja, tj. Zakonom o finansiranju institucija BiH, Pravilnikom o finansijskom izvještavanju institucija BiH i Pravilnikom o računovodstvu sa računovodstvenim politikama i procedurama za korisnike budžeta institucija BiH. Ova odgovornost uključuje i kreiranje, primjenu i održavanje internih kontrola koje su relevantne za pripremu i prezentaciju finansijskih izvještaja koji ne sadrže značajne pogrešne iskaze uslijed prijevare ili greške.

Pored odgovornosti za pripremu i prezentaciju finansijskih izvještaja, rukovodstvo Uprave je odgovorno za poslovanje u skladu sa Zakonom o budžetu institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH za tekuću fiskalnu godinu, Zakonom o plaćama i naknadama u institucijama BiH, Zakonom o javnim nabavkama i drugim odgovarajućim zakonima i propisima i potvrđuje da je tokom fiskalne godine osiguralo namjensko, svrsishodno i zakonito korištenje sredstava odobrenih budžetom institucije za ostvarivanje utvrđenih ciljeva, te ekonomično, efikasno i efektivno funkcionisanje sistema finansijskog upravljanja i kontrole.

Odgovornost revizora

Naša je odgovornost da izrazimo mišljenje o finansijskim izvještajima na osnovu revizije. Reviziju smo izvršili u skladu sa Zakonom o reviziji institucija Bosne i Hercegovine i primjenljivim Okvirom Međunarodnih standarda vrhovnih revizionih institucija (ISSAI). Ovi standardi zahtijevaju da postupamo u skladu sa etičkim zahtjevima i da reviziju planiramo i izvršimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da finansijski izvještaji ne sadrže značajne pogrešne iskaze. Revizija uključuje obavljanje postupaka u cilju pribavljanja revizionih dokaza o iznosima i objavama u finansijskim izvještajima. Izbor postupka je zasnovan na prosuđivanju revizora, uključujući procjenu rizika značajnog pogrešnog prikazivanja u finansijskim izvještajima uslijed prijevare ili greške. Prilikom procjene rizika revizor razmatra interne kontrole koje su relevantne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja u cilju osmišljavanja revizionih postupaka koji su odgovarajući u datim okolnostima, ali ne u svrhu izražavanja mišljenja o efikasnosti internih kontrola. Revizija također ocjenjuje finansijsko upravljanje, funkciju interne revizije i sistem internih kontrola.

Pored odgovornosti za izražavanje mišljenja o finansijskim izvještajima, naša odgovornost je izražavanje mišljenja o tome da li su aktivnosti, finansijske transakcije i informacije, po svim bitnim pitanjima, usklađene sa odgovarajućim zakonima i propisima. Ova odgovornost uključuje obavljanje procedura kako bi dobili revizione dokaze o tome da li se sredstva koriste za odgovarajuće namjene koje su određene zakonom i propisom. Ove procedure uključuju procjenu rizika od značajnih neslaganja sa zakonima i propisima.

Napominjemo kako predmetom revizije nije bio način prikupljanja i raspodjele sredstava sa jedinstvenog računa, kao ni način vršenja povrata PDV-a poreznim obveznicima.

Mišljenje

Vjerujemo kako su pribavljeni revizijski dokazi dovoljni i odgovarajući i da osiguravaju osnovu za naše mišljenje.

Prema našem mišljenju:

- Finansijski izvještaji Uprave prikazuju fer i istinito, po svim bitnim pitanjima, stanje imovine i obaveza, prihoda i rashoda na 31.12.2014. godine i izvršenje budžeta za godinu koja se završila na navedeni datum u skladu sa prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja.
- Aktivnosti, finansijske transakcije i informacije prikazane u finansijskim izvještajima Uprave u toku 2014. godine bile su u svim značajnim aspektima usklađene sa odgovarajućim zakonima i drugim propisima.

Skretanje pažnje

Ne izražavajući rezervu na dato mišljenje, skrećemo pažnju na:

- Nedostatke i propuste sistema javnih nabavki u dijelu provođenja procedura javnih nabavki (tačka 8. Izvještaja);
- Uspostavu efikasnog sistema internih kontrola praćenja i kontrole naplate prihoda (tačka 9. Izvještaja);
- Potrebu preispitivanja Odluke o isplati naknada članovima UO Uprave – pitanje primjerenosti i opravdanosti naknada (tačka 10.1. Izvještaja).

Sarajevo, 09.07.2015. godine

GENERALNI REVIZOR

Milenko Šego

**ZAMJENIK
GENERALNOG
REVIZORA**

Dževad Nekić

**ZAMJENICA
GENERALNOG
REVIZORA**

Božana Trninić

II IZVJEŠTAJ O REVIZIJI

1. Uvod

Uprava je uspostavljena Zakonom o sistemu za indirektno oporezivanje u Bosni i Hercegovini (Službeni glasnik BiH, broj: 44/03 i 52/04). Ovim zakonom definisan je institucionalni i organizacioni temelj za jedinstveni sistem indirektnog oporezivanja u BiH koji će poduprijeti sveukupnu makroekonomsku stabilnost i fiskalnu održivost i pružiti podršku funkcionisanju jedinstvenog ekonomskog prostora u BiH.

Jedinstvenim sistemom indirektnog oporezivanja uspostavlja se sistem naplate prihoda na osnovu indirektnih poreza (uvozne i izvozne dadžbine, akcize, porez na dodatnu vrijednost i svi drugi porezi zaračunati na robu i usluge, uključujući i porez na promet i putarine), kao i raspodjela prihoda na osnovu indirektnih poreza prema budžetima Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko distrikta BiH. Organ nadležan za provođenje zakonskih propisa o indirektnom oporezivanju, politike oporezivanja kao i naplatu i raspodjelu indirektnih poreza je Uprava sa sjedištem u Banja Luci. Uprava ima ispostave i filijale na cijeloj teritoriji BiH koje su organizovane na ekonomskim načelima sa svrhom maksimalnog povećanja efikasnosti Uprave i osiguranja pogodnosti za porezne obveznike.

Sjedište Uprave je u Banjoj Luci.

2. Postupanje po ranijim preporukama

Ured za reviziju institucija BiH (u daljnjem tekstu: Ured za reviziju) izvršio je finansijsku reviziju Uprave za 2013. godinu o čemu je sačinjen Izvještaj o reviziji te izrazio mišljenje sa rezervom uz isticanje predmeta na finansijske izvještaje Uprave i zakonitost poslovanja. Osnova izražavanja ovakvog mišljenja odnosi se na nedostatke sistema javnih nabavki u dijelu realizacije zaključenih ugovora nakon provedenih postupaka javnih nabavki te isticanje predmeta na tekuće izdatke i program posebne namjene – Upravni odbor. U Izvještaju o reviziji za 2013. godinu date su preporuke kojima se sugeriše preduzimanje određenih aktivnosti na unaprjeđenju poslovanja i otklanjanju nedostataka u daljem poslovanju. Uvidom u preduzete aktivnosti te osvrtnom na realizaciju datih preporuka utvrdili smo sljedeće:

Realizovane preporuke:

Usvojen je Plan integriteta, vodi se evidencija nabavljenih, primljenih i datih poklona, izvršena racionalizacija naknada za produženi rad, unutrašnjom organizacijom formiran je odjel čija je zadaća bavljenje sudskim i drugim postupcima, navođenje tehničkih karakteristika u svrhu ograničavajućeg faktora nije bilo, izvršena kadrovska popunjenost Interne revizije, realizovane preporuke u pogledu popisa imovine (poštovani rokovi za popis, izvršena odgovarajuća knjiženja po pitanju utvrđenih manjkova te stalna sredstva označena bar kodovima), rezervisanje sredstava za kapitalna ulaganja i materijalne troškove vrši se na osnovu instrukcije MFT.

Preporuke čija je realizacija u toku:

Uprava je preduzele odgovarajuće aktivnosti na unaprjeđenju sistema internih kontrola, ali iste nisu još u potpunosti zadovoljavajuće (javne nabavke, realizacija višegodišnjih kapitalnih izdataka i efikasnosti sistema naplate prihoda – taksi, upotreba službenih automobila, ptt usluga i reprezentacije i itd) – proces u toku, proces zapošljavanja još uvijek nije u potpunosti transparentan i usaglašen sa zakonskim propisima, naknade za prekovremeni rad su značajno umanjene u odnosu na prošlu godinu, upravljanje ljudskim resursima po pitanju popunjenosti unutrašnje organizacije je u toku kao i proces ocjenjivanja državnih službenika i zaposlenika

koji nije u potpunosti okončan, borba protiv korupcije - proces koji ima kontinuisani karakter, vezano za građenje i rekonstrukcije nastoji osigurati u okviru institucija BiH stručni kadar koji bi bio u mogućnosti stručno popratiti kako planiranje tako i realizaciju ugovora o građenju a sve u cilju zaštite javnog interesa odnosno interesa investitora, uočena su određena poboljšanja u pravdanju putnih naloga, preduzimane su određene aktivnosti po pitanju praćenja i usaglašavanja prihoda po svim vrstama i organizacionim jedinicama ali iste nisu okončane.

Nerealizovane preporuke:

Uprava nije izvršila potpunu implementaciju Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji, ponovno smo uočili angažovanje putem ugovora o djelu što predstavlja netransparentan vid zapošljavanja, nije riješeno pitanje u pogledu oduzete robe, pitanje dodatka na plaću nije promijenjeno - redefinisano u odnosu na dosadašnju praksu, isplata naknada članovima i promatračima u Upravnom odboru Uprave nije promijenjena niti su izvršene bilo kakve korekcije, ponovno su uočeni propusti i nedostaci u procesu javnih nabavki, nije uspostavljen efikasan sistem kontrole naplate prihoda – taksu, nismo se uvjerali da su preispitani ugovori o korištenju zemljišta oko objekta u Mostaru u cilju osiguranja pravne sigurnosti, nisu provedene procedure javnih nabavki za usluge platnog prometa, proces zapošljavanja i dalje nije u potpunosti transparentan i zakonit, nije izvršena naplata potraživanja na osnovu više uplaćenih troškova upravnog spora, nisu razmotrene potrebe za angažovanje vanjske revizije za revidiranje naplate i raspodjele prihoda, nisu preduzete aktivnosti u svrhu angažovanja ovlaštenih sudskih vještaka ili ovlaštenih ustanova u pogledu prinudne naplate, nismo uočili vršenje analiza zakupa poslovnih prostora te niti bilo kakve promjene kada je u pitanju visina zakupnine.

3. Sistem internih kontrola

Rukovodstvo Uprave je odgovorno za kreiranje, primjenu i održavanje internih kontrola koje su relevantne za pripremu i prezentaciju finansijskih izvještaja i usaglašenost poslovanja sa zakonima i propisima. Kontrolno okruženje predstavlja osnov sistema internih kontrola i podrazumijeva rukovođenje i stil upravljanja, organizacionu strukturu i kompetentnosti i politike ljudskih resursa.

Efikasan sistem interne kontrole¹ zahtijeva definisanje politike, uspostavljanje ciljeva i planova, nadziranje finansijskih i drugih faktora, identifikaciju materijalnih rizika koji mogu onemogućiti postizanje ciljeva institucije, kao i preduzimanje odgovarajućih mjera za njihovo sprječavanje i korekciju. Obaveza od vrha prema dnu uprave, odgovarajuća organizaciona struktura, rad u skladu sa etičkim vrijednostima, i održavanje kompetentne i efikasne komunikacije, su neophodni za efikasno funkcionisanje interne kontrole. Interna kontrola je dinamičan integralan proces koji je neophodno stalno prilagođavati promjenama sa kojima se institucija suočava.

Tokom revizije ispitivali smo sistem internih kontrola računovodstvenih i administrativnih procedura i kvaliteta finansijskog upravljanja s ciljem da se uvjerimo u kojoj mjeri su operativni ciljevi ostvareni i koliko su pouzdani podaci na kojima se baziraju godišnji finansijski izvještaji te da li je finansijsko upravljanje u potpunosti u skladu sa postojećim propisima.

Revizija je zaključila da sistem internih kontrola po COSO modelu, koji se sastoji od pet međusobno povezanih komponenti: kontrolnog okruženja, procjene rizika, kontrolnih aktivnosti, informacija i komunikacija i monitoringa još uvijek nije u potpunosti uspostavljen na efikasan i efektivan način.

Uočene slabosti sistema internih kontrola nadasve se ogledaju u sljedećim nedostacima: sporost u implementaciji Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta,

¹ *Interna kontrola je postupak koji su oblikovali i stavili na snagu oni koji su zaduženi za upravljanje, menadžment i ostalo osoblje kako bi se osiguralo razumno uvjerenje o postizanju ciljeva poslovnog subjekta u vezi sa pouzdanim finansijskim izvještavanjem, učinkovitim i uspješnim poslovanjem i udovoljavanjem primjenjivih zakona i regulativa - pojam definisan Međunarodnim revizijskim standardima.*

slabosti kod provedbi postupaka javnih nabavki i slabosti informacionog sistema, sporost i uočeni nedostaci u realizaciji višegodišnji kapitalnih ulaganja, višegodišnja problematika oduzete robe u carinskim postupcima nije sistemno riješena, pravila potrošnje za frekventne troškove (upotreba vozila, reprezentacija, telefoni. itd.) koja su bila na snazi u 2014. godini nisu bila dovoljno jasna i precizna, a primijećena je i nedosljedna primjena pojedinih važećih pravila i propisa; nije uspostavljen efikasan sistem kontrole naplate prihoda – taksi, pitanje usvajanja novog pravilnika o dodatku na plaću, određen broj vanjskih saradnika angažuju se putem ugovora o djelu - što predstavlja netransparentan vid zapošljavanja. Navedeno predstavlja neke od slabosti sistema internih kontrola u Upravi koje bi trebalo analizirati i preduzeti odgovarajuće aktivnosti u cilju njihovog otklanjanja.

Da bi se osiguralo zakonito, transparentno, ekonomično, efikasno i efektivno upravljanje javnim sredstvima, potrebno je uspostaviti kvalitetan i efikasan sistem internih kontrola u svim poslovnim procesima koji se odvijaju unutar poslovanja Uprave. Revizija skreće pažnju rukovodstvu Uprave kako se sa postojećim sistemom internih kontrola izlaže rizicima poslovanja i mogućem postojanju raznih nepravilnosti, slabosti i neregularnosti.

Revizija je mišljenja kako je neophodno podići sistem internih kontrola na viši nivo od postojećeg, kroz sve elemente - komponente COSO modela. Nadalje potrebno je redovno provoditi odgovarajuće analize rizika i na osnovu provedenih analiza rizika preduzimati odgovarajuće aktivnosti u cilju jačanja sistema internih kontrola – upravljati rizicima.

Interna revizija²

Važan segment efikasnog sistema internih finansijskih kontrola (PIFC - Public Internal Financial Control) u javnoj upravi je funkcionalno nezavisna interna revizija koja po našem mišljenju još uvijek nije u cijelosti i punom kapacitetu zaživjela u Upravi. Tokom 2014. godine uočene su određene aktivnosti na razvoju kapaciteta interne revizije Uprave (unaprjeđenje institucionalnog okvira, razvoj i popunjenost ljudskih resursa – izvršena kadrovska popunjenost 4 interna revizora, unaprjeđenje metodologije rada, procjena poslovnih procesa po stepenu rizika i drugo), što revizija cijeni i podržava. Mišljenja smo kako zaista postoji dodatna potreba za jačanjem interne revizije s obzirom na kompleksnost i složenost institucije, visinu budžeta, broj zaposlenih te samu prirodu djelatnosti Uprave.

Tokom 2014. godine izvršene su tri cjelovite interne revizije (bilo planirano 6 revizija) s tendencijom nastavka rada pojedinačnih revizija u skladu sa procijenjenim rizicima i značajnosti pojedinih procesa.

Ističemo da je neophodno nastaviti aktivnosti na daljem razvoju i uspostavljanju cjelovite funkcije nezavisne interne revizije u Upravi u skladu sa Zakonom o internoj reviziji i standardima interne revizije.

Dalji razvoj i implementacija učinkovite i efikasne interne revizije u prvom redu zavisi od spremnosti i posvećenosti rukovodstva Uprave (opredijeljenost i stvarna i bezrezervna podrška razvoju interne revizije) te spremnosti samih internih revizora (edukovanost i posvećenost poslu) da se usavršavaju i savjesno i odgovorno obavljaju svoje zadatke.

² Interna revizija je nezavisno, objektivno uvjeravanje i konzultantska aktivnost kreirana sa ciljem da se doda vrijednost i unaprijedi poslovanje organizacije. Ona pomaže organizaciji da ostvari svoje ciljeve osiguravajući sistemski, disciplinovan pristup ocjeni i poboljšanju efikasnosti upravljanja rizikom, kontrolama i procesima rukovođenja. Svrha interne revizije jeste da pruži nezavisno i objektivno uvjeravanje i konzultantske/ savjetodavne usluge, sa ciljem unapređenja poslovanja institucije. Interna revizija je nezavisna samostalna funkcija koja ispituje i ocjenjuje aktivnosti institucije i njenih organizacionih dijelova.

- **Rukovođenje, organizacija i ljudski resursi**

Uprava je samostalna upravna organizacija na čijem čelu je direktor, koja za svoj rad putem Upravnog odbora odgovara Vijeću ministara BiH. Upravni odbor Uprave broji 6 članova od kojih su tri ministra finansija članovi po službenoj dužnosti. Upravom rukovodi direktor Uprave koji ima svoj Kabinet koji čine četiri odjeljenja. Sektorima rukovode pomoćnici direktora kojih ima pet (Sektor za poslovne usluge, Sektor za carine, Sektor za poreze, Sektor za provođenje i poštivanje carinskih i poreznih propisa i Sektor za informacione tehnologije). Odsjecima rukovode šefovi odsjeka. Upravljačka struktura je vertikalna s obzirom na istu organizacionu strukturu u regionalnim centrima.

Organizacija Uprave uspostavljena je tako da pokriva prostor Bosne i Hercegovine sa Centralnim uredom u Banja Luci i regionalnim centrima u Sarajevu, Mostaru, Tuzli i Banja Luci. U sastavu regionalnih centara nalaze se carinske ispostave.

Prema važećem Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji Uprave (donesen u aprilu 2013. godine sa rokom implementacije od tri mjeseca), utvrđeno je ukupno 2.690 radnih mjesta, a na 31.12.2014. godine u Upravi je bilo zaposleno 2.497 djelatnika (podatak koji je dosta fluktuirajući). Proces implementacije usvojenog Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji ne teče planiranom dinamikom i uočavaju se kašnjenja u implementaciji. U razgovoru sa rukovodstvom Uprave došli smo do saznanja kako Upravi nedostaje određen broj zaposlenika (uzimajući u obzir bolovanja, suspenzije i druge vidove odsutnosti s posla) da bi mogli efikasno funkcionisati i obavljati svoje zakonom predviđene obaveze.

Upravljanje ljudskim resursima je jedna od strateških funkcija u svakoj organizaciji pa tako i u Upravi, a posebno ako se uzme u obzir značaj i broj zaposlenih i organizaciona struktura institucije. Svjesni smo činjenice kako upravljanje HRM-om³ zahtjeva maksimalni angažman rukovodstva Uprave, ali i problema sa kojima se Uprava susreće (učestala bolovanja, razne vrste suspenzija i odsutnosti s posla, pitanja statusa pojedinih rukovodilaca i djelatnika Uprave koji su bili ili su još uvijek predmetom istražnih ili predistražnih radnji i samim tim u nedefinisanim statusu, implementacije organizacione strukture itd.). Sve navedeno ukazuje na kompleksnost i zahtjevnost predmetnog procesa.

Vežano za proces upravljanja ljudskim resursima Uprave, u provedbi revizije uočeno je kako Uprava u skladu sa Pravilnikom o načinu ocjenjivanja rada državnih službenika u institucijama BiH⁴, vršila je ocjenjivanje državnih službenika, ali naglašavamo kako proces u toku revizije nije bio okončan. Obuke državnih službenika se provode u skladu sa aktivnostima i organizaciji obuka koje provodi nadležne institucije BiH. Službenici Uprave su, pored toga, prisustvovali i raznim drugim obukama, seminarima radionicama i sličnim događajima.

Cijeneći kako institucija posluje u okviru sistema i da ovisi o brojnim pravilima i procedurama ponašanja, potrebno je u okviru mogućnosti, raspoloživih resursa i uz aktivnu saradnju sa nadležnim institucijama nastojati postići što bolje i kvalitetnije upravljanje ljudskim potencijalom.

Stoga preporučujemo Upravi da u narednom periodu i pored ograničavajućih faktora, posveti više pažnje upravljanju ljudskim resursima, kako bi se eliminisale postojeće slabosti i unaprijedio način upravljanja ljudskim resursima.

³ Upravljanje ljudskim resursima

⁴ Službeni glasnik BiH, broj 59/11

- **Prevenција korupcije**

Uprava je u skladu sa Strategijom za borbu protiv korupcije 2009.- 2014. godine Vijeća ministara BiH i Akcionom planu za provedbu Strategije koji podrazumijevaju preuzimanje proaktivne uloge prema prijevare i korupciji, donijela Akcioni plan za borbu protiv korupcije i Plan integriteta.

Naglašavamo kako je borba protiv prijevare i korupcije izuzetno važna u Upravi zbog same prirode djelatnosti – radi se o naplati i raspodjeli indirektnih poreza u BiH, te kako sama ova činjenica ukazuje da borba protiv prijevare i korupcije treba predstavljati jednu od najvažnijih aktivnosti Uprave.

Da bi se korupcija suzbijala i da bi se osiguralo očuvanje temeljnih vrijednosti i ojačalo povjerenje u rad Uprave, javlja se potreba za primjenom konzistentnih i efikasnih mjera za suzbijanje korupcije. Dominantno treba preventivnim i proaktivnim djelovanjem sprječavati negativne pojave u pogledu korupcije (od samog načina zapošljavanja, edukovanja, podizanja svijesti o štetnosti korupcije, rotiranjem zaposlenika i segregacijom dužnosti, pravilnim i stimulisanim načinom nagrađivanja – stvaranje motivacionog ambijenta, tehničkim i informacionim rješenjima preventivno djelovati i onemogućavati koruptivne radnje, uspostaviti mehanizam dvostrukih kontrola, analizirati stalnost - dugogodišnju zastupljenost pojedinih dobavljača, uspostaviti okruženje koje ne dozvoljava i percipira koruptivne prakse, itd.).

Nadalje, potrebno je na adekvatan način identifikovati i dokumentovati konkretne rizike od prijevare i korupcije u svakom od identifikovanih područja, te u skladu sa procjenjenim rizicima jačati sistem internih kontrola i monitoringa (neefikasan sistem internih kontrola ili nedostatak transparentnosti u sprovođenju aktivnosti institucije generiše i podstiče korupciju).

Naglašavamo kako je potrebno redovno provoditi detaljne analize i evaluacije učinkovitosti implementacije usvojenih strateških dokumenata u oblasti borbe protiv korupcije s ciljem blagovremenog reagovanja na odstupanja i uočene negativne namjere i postupanja. Nadalje, potrebno je dokumentovati postupke praćenja efikasnosti definisanih mjera i aktivnosti prevencije i sprečavanja korupcije, osigurati adekvatne mjere koje je potrebno preduzeti u cilju prevencije i sprečavanja korupcije. Potrebno je usaglašavati antikorupcijske aktivnosti sa dobrim praksama na polju suprotstavljanja korupciji, učenjem na greškama, uočenim obrascima koruptivnog ponašanja i njihovog uzroka u sistemu.

4. Budžet

Zakonom o budžetu institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH za 2014. godinu, ukupno odobrena sredstava za Upravu u 2014. godini iznose 151.730.439 KM i to:

- Sredstva odobrena budžetom za tekuću godinu 113.070.000 KM a ista su raspoređena - planirana na sljedeće programe: neposredna potrošnja 77.211.000 KM (nakon prestrukturisanja 77.931.000), UO Uprave 648.000 KM, štampanje akciznih i evidencijskih markica 3.500.000 KM (nakon restrukturisanja 2.780.000 KM), višegodišnja kapitalna ulaganja – izgradnja objekata i graničnih prijelaza 22.200.000 KM, višegodišnja kapitalna ulaganja - Implementacija NCTS –a 9.500.000 KM i prihodi od prodaje rashodovanih vozila i opreme 11.000 KM;
- Prenesena neutrošena sredstva za višegodišnja kapitalna ulaganja iz 2013. godine u 2014. godinu 35.227.091 KM;
- Prenesena neutrošena namjenska sredstva na ime dodijeljene dozvole za Univerzalne mobilne telekomunikacijske sisteme u iznosu od 3.237.765 KM;

- Sredstva za sufinansiranje projekta IPA 2011 "Dalje usklađivanje carina i oporezivanja sa EU praksom i zakonodavstvom" u iznosu od 195.583 KM.

Rebalans budžeta: Zakonom o izmjenama i dopuni Zakona o budžetu institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH za 2014. godinu, zbog vanrednih okolnosti i potreba za hitnim osiguranjem sredstava za pomoć područjima ugroženim poplavama, usvojen je rebalans budžeta kojim su za Upravu sredstva u iznosu od 678.000 KM, realocirana na budžetsku poziciju 8216 – rekonstrukcija i investiciono održavanje u svrhu rekonstrukcije GP Šamac, a umanjena sredstva na pozicijama plaća i naknada, nabavka materijala i nabavka opreme.

Izvršenje budžeta Uprave na dan 31.12.2014. iznosilo je 95.441.494 KM, ili 63 % odobrenog budžeta. Pozicije tekućih izdataka realizovane su u rasponu od 95 – 100 %, dok je znatno niži postotak realizacije kapitalnih izdataka (22%) ili 15.898.481 KM u odnosu na planirani iznos.

Tekući izdaci u periodu od 1.1. do 31.12.2014. godine iznose 79.543.013 KM ili što predstavlja 100% realizaciju budžeta, a kapitalni izdaci u iznosu od 15.898.482 KM što predstavlja 22% realizacije budžeta (uočili smo praksu kako se iz godine u godinu vrši prijenos višegodišnjih kapitalnih ulaganja). Od ukupno 56.288.945 KM nerealizovanih rashoda, 55.828.115 KM (99%) su sredstva odobrena za višegodišnje projekte i 135.336 KM namjenska sredstava projekta IPA. Kada je u pitanju realizacija kapitalnih izdataka posebno VKU treba imati na umu kako se isti realizuju na osnovu odluka Vijeća ministra (uz prethodnu saglasnost UO Uprave) što dijelom utiče na dosta nisku realizaciju odobrenih sredstava.

Prestrukturisanje rashoda: Na zahtjev Uprave Ministarstvo finansija i trezora BiH Odlukom broj 05-16-2-89800-4/14 od 12.12.2014. godine odobrilo je u okviru budžeta prestrukturisanje rashoda u iznosu od 865.000 KM ili 0,77% od ukupno odobrenih rashoda za 2014. godinu (113.070.000KM). Prestrukturisanje rashoda je izvršeno u korist bruto plaća i naknada, putnih troškova, telefonskih i poštanskih usluga i izdataka za energiju i komunalne usluge, a na teret naknada troškova zaposlenih, izdataka za tekuće održavanje, ugovorenih i drugih posebnih usluga te rekonstrukcije i investicionog održavanja.

5. Planiranje i izvještavanje o radu

Strateško planiranje: Uprava je izradila i usvojila dokument Strateški plan rada Uprave za period 2014.-2016. godina. U dokumentu su definisane vizija i misija Uprave te aktivnosti koje se planiraju obaviti u navedenom periodu. Strategijom su također definisane ciljne skupine, nositelji aktivnosti, očekivani rezultati, kao i rokovi izvršenja.

Program rada: U cilju potpune i principijelne implementacije Zakona, Programom rada Uprave za 2014. godinu, planirane su sljedeće aktivnosti: prikupljanje prihoda, organizacija i upravljanje, informacione tehnologije, zaštita društva, odnosi s poslovnim subjektima, zakonodavstvo, aktivnosti iz područja međunarodne saradnje i odnosa s javnošću te administrativne aktivnosti.

Izveštaj o radu: Izveštaj o radu Uprave za 2014. godinu predstavlja sintezu rada osnovnih organizacionih jedinica Uprave iskazanu po strateškim područjima utvrđenim Poslovnim strategijom Uprave i to: prikupljanje prihoda; organizacija i upravljanje; informacione tehnologije; zaštita društva, odnosi sa poslovnim subjektima i zakonodavstvo.

Naplata prihoda: Uprava je u 2014. godini prikupila na Jedinstvenom računu 6 milijardi i 241 milion KM, što je za 3,75% više u odnosu na plan od 6 milijardi i 15⁵ miliona KM, a za 6,09% više u odnosu na nivo izvršenja u prošloj godini.

⁵ Od strane Odjeljenja za makroekonomsku analizu korigovani plan naplate prihoda od indirektnih poreza – Plan prihoda korigovane junske projekcije 2014. godine.

U strukturi ukupno prikupljenih prihoda od indirektnih poreza i ostalih prihoda, uplaćenih na Jedinostveni račun Uprave BiH u 2014. godini, najviše je prikupljeno prihoda od poreza na dodatnu vrijednost (PDV), u iznosu od 4 milijarde i 367 miliona KM, koji u ukupnim prihodima učestvuje sa 69,97%, zatim od akciza na uvozne proizvode u iznosu od 895 miliona KM (14,34%), od akciza na domaće proizvode u iznosu od 417 miliona KM (6,68%), od putarina na naftne derivate u iznosu od 297 miliona KM (4,77%) od carinskih dažbina u iznosu od 241 miliona KM (3,85%).

Raspodjela prihoda: Prikupljeni neto prihodi za raspodjelu korisnicima u 2014. godini iznose 5 milijardi i 69 miliona KM, i u odnosu na 2013. godinu kada su iznosili 4 milijarde i 885 miliona KM veći su 3,76%.

Uprava je raspodjelu i doznačavanje prikupljenih prihoda u 2014. godini, vršila shodno odlukama Upravnog odbora Uprave i prema važećim koeficijentima raspodjele, tako da su, nakon izdvajanja sredstava za minimalne rezerve u svrhu osiguranja povrata sredstava obveznicima (iznos od 1 milijarde i 172 miliona KM) i za putarine za izgradnju autoputeva 0,10 KM (iznos od 119 miliona KM) korisnicima doznačena sredstava i to: 750 miliona KM u korist BiH - finansiranje institucija, 2 milijarde i 687 miliona KM u korist Federacije BiH, 1 milijarda i 361 milion KM u korist Republike Srpske i 149 miliona KM u korist Distrikta Brčko BiH.

Povrat PDV: Uprava je u 2014. godini obveznicima indirektnih poreza na osnovu povrata indirektnih poreza vratila iznos od 1,172 mlrd KM što je za 17,52 % više u odnosu na 2013. godinu. Od toga se 1,007 mlrd KM odnosi na povrat PDV-a obveznicima po poreznim prijavama, 153 miliona KM PDV je vraćeno međunarodnim organizacijama, a 12 miliona KM se odnosi na povrate po ostalim osnovama.

Ukupan dug na osnovu PDV-a počev od 1.1.2006. godine do 31.12.2014. godine iznosi 396.511.413,12 KM.

Zakonodavne aktivnosti – u toku 2014. godine Uprava je učestvovala u izradi nacrtu Zakona o izmjenama i dopunama zakona o akcizama u BiH kao i drugih podzakonskih akata.

Kontrolne aktivnosti: u toku 2014. godine Odsjek za kontrolu velikih poreznih obveznika izvršio je ukupno 1340 kontrola, što je za 6,5 % manje u odnosu na 2013. godinu. Od ukupnog broja izvršenih kontrola tokom 2014. godine, 622 su potpune kontrole, 606 informativnih kontrola i 112 djelomičnih kontrola. Prema predmetu kontrola izvršeno je 569 kontrola po PDV prijavi, 85 kontrola PDV i akciza, 24 kontrole PDV i akcize uključile i kontrolu putarine itd.

U Izjavi o odgovornosti za ostvarivanje ciljeva institucije⁶, Uprava je navela glavne ciljeve utvrđene Programom rada za 2014. godinu sa postotkom izvršenja:

- Naplata prihoda od indirektnih poreza – 103,75 %,
- Prinudna naplata – procent naplate ukupnog duga na osnovu PDV prijava je – 65,91%,
- Kontrolne aktivnosti – kontrola velikih poreznih obveznika za 6,5 % manja u odnosu na plan, dok je revizija i kontrola 31,9 % manje u odnosu na plan,
- Implementacija Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji u Upravi – u toku, provedena dva javna oglasa za popunjavanje upražnjenih radnih mjesta državnih službenika i zaposlenika,
- Ukupna realizacija budžeta od 63 %, uglavnom se opravdava iz razloga nerealizovanih višegodišnjih projekata (tekući izdaci 100%, kapitalni 22% a ukupna realizacija 63%)

Revizija nema namjeru davati ocjene u vezi sa aktivnostima i Izvještajem o radu Uprave za 2014. godinu (mišljenja smo kako ocjenu o Izvještaju o radu trebaju dati zakonom predviđene institucije, što je u ovome slučaju Upravni odbor Uprave i Vijeće ministara BiH), ali smatramo potrebnim da određene podatke prezentujemo javnosti, posebno s obzirom na činjenicu kako usvojeni Izvještaj od strane UO Uprave (na 157. sjednici održanoj 19.2.2015. godine) nije objavljen u Službenom glasniku BiH kako je precizirano članom 8. Zakona o indirektnom oporezivanju (Ured za reviziju je mišljenja da je potrebno dosljedno primjenjivati zakonska rješenja te usvojeni izvještaj o radu Uprave objeljavati u službenim glasnicima BiH)

⁶ Član 22a. stav (1) Zakona o finansiranju institucija BiH (Službeni glasnik BiH, broj 61/4,49/09 i 41/12)

Ured za reviziju želi istaći potrebu unapređenja saradnje u procesu razmjene podataka sa entitetskim poreznim upravama, Poreznom upravom Brčko Distrikta kako bi se unaprijedilo poštovanje propisa od strane poreznih obveznika u cijeloj BiH tj. da se određene informacije – podaci, iskoriste za ciljano rješavanje nepoštovanja propisa (jedan od takvih slučajeva je i tretiranje fizičke osobe – građanina kao poreznog obveznika) tj. kroz razmjenu informacija osigurati dosljedno poštovanje propisa. Naglašavamo kako nedovoljna saradnja nadležnih institucija i neuvezanost sistema stvara velike mogućnosti za razne manipulacije i zloupotrebe.

6. Pregled rashoda budžeta⁷

Revizija je posebnu pažnju posvetila materijalno značajnim i rizičnim troškovima poslovanja Uprave. Detaljnije o uočenim nedostacima i propustima za pojedine kategorije troškova - izdataka neposredne budžetske potrošnje prikazujemo u tekstu koji slijedi.

6.1 Tekući izdaci

- **Bruto plaće**

Ukupno ostvarene bruto plaće i naknade iz plaća sa 31.12.2014. godine iznose 57.582.695 KM. Sa 31.12.2014. godine Uprava je prema COIP-u imala ukupno 2.499 zaposlenih dok je broj zaposlenih predviđen sistematizacijom radnih mjesta iznosio 2.690 zaposlenih. Prema Zakonu o budžetu institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH za 2014. godinu, Upravi je odobreno **2.445** zaposlenih a na kraju godine bilo je ukupno angažiovno **2.497** zaposlenih. Kao objašnjenje za prekoračenje odobrenog broja zaposlenih u Izvještaju o izvršenju budžeta Uprave za 2014. godinu se navodi odsustvo sa rada većeg broja zaposlenih (teže bolesti, porodijsko odsustvo, suspenzija) što je imalo za posljedicu angažovanje izvršilaca putem ugovora o radu na određeno vrijeme.

Naknade plaće za produženi rad: Uprava je sa 31.12.2014. godine, na ime naknade za produženi rad, isplatila sredstva u neto iznosu od 62.461 KM, što je za 74.514 KM manje nego u 2013. godini. Naknada za produženi rad uglavnom je isplaćivana zaposlenim u Centralnom uredu Uprave. Naknade su isplaćivane u skladu sa rješenjima koje je donosio direktor Uprave a na osnovu evidencije o prekovremenim satima i zahtjeva koje su dostavljali neposredni rukovodioci (pomoćnici direktora). Poslovi za koje su se isplaćivale naknade odnosili su se na obavljanje popisa, konkursne procedure, popis robe uništene uslijed poplave, obavljanje poslova drugog radnog mjesta, te poslovi vozača direktora i vozača pomoćnika direktora. Navedena dva vozača su redovito mjesečno ostvarivali ukupno dopušteni fond prekovremenih sati koji je iznosio 40 sati.

U skladu sa preporukom iz Izvještaja o reviziji za 2013. godinu Uprava je preduzela aktivnosti prema osiguranju potpune i vjerodostojne dokumentacije relevantne za ostvarivanje i isplatu naknade za prekovremeni rad. Naime, evidencije o prekovremenom radu bile su potkrepljene pisanim zahtjevima neposrednih rukovodioca za odobrenjem prekovremenog rada u kojima je obrazloženo koji su to poslovi koje su izvršavali zaposleni izvan radnog vremena.

Cijeneći aktivnosti koje su preduzete u cilju racionalizacije sredstava odobrenih za ove namjene kao i osiguranju potpune i adekvatne dokumentacije preporučujemo Upravi razmatranje mogućnosti primjene i drugih rješenja predviđenih Odlukom o načinu i postupku ostvarivanja prava na naknadu za prekovremeni rad, rad u neradne dane, noćni rad i rad u dane državnih praznika u institucijama BiH.

⁷ Pregled rashoda budžeta za 2014. godinu prikazan je u Tabeli I u prilogu Izvještaja.

Naknade plaće za noćni rad realizovne su u iznosu od 2.408.909 KM sa 31.12.2014. godine.

Dodatak na plaću: Dodatak na plaću u toku 2014. godine ostvarivalo je 1.840 zaposlenih (državnih službenika i zaposlenika) što je u odnosu na 2013. godinu (1.688) više za 152 zaposlena. Pravo na dodatak dodjeljivano je na osnovu Odluke o privremenom određivanju pojedinačnog dodatka na plaću ovlaštenim službenim osobama u Upravi⁸ (član 2.) koja je donijeta na osnovu člana 26. stav. 1. tačka b)2 Zakona o plaćama i naknadama zaposlenih u institucijama BiH. Navedenom odlukom je propisano da osobama sa posebnim ovlaštenjima na osnovu člana 3. Pravilnika o ovlaštenjima i ovlaštenim službenim osobama Uprave⁹ pripada pravo na dodatak na plaću za ovlaštene službene osobe s posebnim ovlaštenjima **na osnovu posebnih uslova rada** u iznosu od 20% osnovne plaće. Primjena dodatka na plaću je počela od 01.07.2008. godine.

Preporučujemo Upravi ponovno razmatranje i analiziranje Odluke o privremenom određivanju pojedinačnog dodatka na plaću ovlaštenim službenim osobama u Upravi, u cilju sagledavanja svih radna mjesta u Upravi koja su istinski specifična, odnosno za koja se veže značajan stepen rizika kroz obavljanje redovnih aktivnosti, kako bi u konačnici interni akt koji reguliše navedenu problematiku percipiran kao pravedan i motivacioni.

Zapošljavanje: Po javnom oglasu objavljenom 27.08.2013. godine u status državnog službenika na neodređeno vrijeme u julu 2014. godini primljena je ukupno **441** osoba, sljedeće strukture: 81 osoba koja nije ranije bila angažovana u Upravi, zatim 195 zaposlenika sa VSS, 1 sa VŠS i 3 sa SSS koji su bili u Upravi u radnom odnosu na neodređeno vrijeme, te 159 zaposlenika sa VSS i 2 osobe sa SSS koje su u Upravi bile u radnom odnosu na određeno vrijeme.

U toku godine Uprava je praktikovala i koristila mogućnost privremenog internog premještanja (član 13. stav 2. Pravilnika o premještanju zaposlenih u Upravi od 24.10.2014. godine). Zaposlenici koji su u međuvremenu stekli VSS se interno premještaju na poslove i radna mjesta koja zahtijevaju VSS. Trajanje privremenog premještaja je regulisano članom 6. Pravilnika da traje tri mjeseca, izuzetno može da traje duže dok se trajno ne izvrši popunjavanje radnog mjesta. *Prema našem mišljenju, u ovome slučaju termin „privremeno“ gubi smisao jer je ostavljena mogućnost neograničenog produžavanja internog premještanja što opet ostavlja prostora za druge manipulacije, npr. sticanje radnog iskustva nakon sticanja VSS.*

U novembru 2014. godine 22 osobe su na ovaj način privremeno premještene na period od tri mjeseca, tj. do februara 2015. godine sa pozicija SSS i koeficijenta 1,40; 1,60; 1,70 na pozicije VSS sa koeficijentom 2,10 i 2,35, tj. ostvarivali su i pravo na koeficijente koje se odnose na pozicije VSS.

Uprava je prema preporukama iz Pisma rukovodstvu Uprave o nalazima i preporukama prethodne revizije za 2014. godinu preduzela aktivnosti na način da su 13.04.2015. godine sva rješenja pojedinačno stavljena van snage. Prije toga u februaru 2015. godine izdata su nova rješenja (22 zaposlena) na period do maja 2015. godine, s tim da su izdata i dva nova rješenja tako da je ukupan broj privremeno premještenih osoba čija su rješenja stavljena van snage je 24 zaposlena.

Ukupan broj zaposlenih u Upravi po ugovorima o radu na određeno vrijeme koji se produžavaju duže period pa čak još od mandata prethodnog menadžmenta a većinom se radi o SSS je 169 zaposlenih. Na osnovu konkursne procedure iz oktobra 2014. godine za ukupno 112 radnih mjesta u statusu zaposlenika (SSS) na neodređeno vrijeme u januaru 2015. godine primljeno je 88 zaposlenika iz Uprave čiji su ugovori produžavani na određeno vrijeme duži niz

⁸ Odluka broj: UO 1710/106/08 od 17.10.2008. godine.

⁹ Službeni glasnik BiH broj:89/06.

godina, te 23 osobe koje dolaze izvan Uprave što je ukupno 111 zaposlenika. Za preostalim 81 zaposlenikom iz Uprave (SSS) u 2015. godini ponovo su zaključeni ugovori na određeno vrijeme.

Prema podacima Uprave u izvještajnom periodu od 01.01. do 31.12.2014. godine u Upravi je prestao radni odnos za 38 zaposlenih zbog sticanja uslova za starosnu penziju, sporazumnog prestanka radnog odnosa, izricanja disciplinske mjere prestanka radnog odnosa, slučaja smrti, ne produžavanja ugovora o radu na određeno vrijeme i dr.

Cijeneći preduzete aktivnosti Uprave vezane za privremeno premještanje zaposlenih, preporučujemo Upravi usaglašavanje internih propisa sa važećim aktima kojima je regulisano navedeno područje na nivou institucija BiH. Ugovor o radu na neodređeno vrijeme treba da bude pravilo a zapošljavanja na određeno vrijeme koristiti samo u izuzetnim slučajevima (npr. rad na projektima, porodijsko odsustvo itd.) čime bi se spriječila zloupotreba u pogledu produžavanja ugovora o radu na određeno vrijeme u neograničenom trajanju.

Nadalje, po našem mišljenju za sve specifične slučajeve (za one koje ni zakonska rješenja nisu u potpunosti prepoznata ili nisu jasno i precizno definisana) je neophodna konsultacija sa ADS ili Ministarstvom pravde BiH– Upravna inspekcija i tek po dobivanju pismenog mišljenja ili stava navedenih institucija, postupati u skladu sa istim.

- **Naknade troškova zaposlenih**

Naknade troškova zaposlenih ostvarene tokom 2014. godine iznose 9.630.179 KM. Značajne naknade odnose se na izdatke za prijevoz (2.750.930 KM), topli obrok (3.224.915 KM), regres (732.356 KM), pomoć u slučaju smrti (210.630 KM), jubilarne nagrade za stabilnost u radu (726.034 KM) i otpremnine zbog odlaska u penziju (187.512 KM).

Isplate naknada vršene su u skladu sa Zakonom o plaćama i naknadama u institucijama BiH i podzakonskim aktima koji regulišu pojedine vrste naknada, te nismo uočili značajnije nepravilnosti i propuste.

- **Putni troškovi**

Ukupno ostvareni izdaci za putne troškove u 2014. godini iznose 270.717 KM. Od navedenog iznosa na troškove putovanja u zemlji se odnosi 193.418 KM a na troškove putovanja u inostranstvu 77.299 KM.

Najznačajniji izdaci za službena putovanja u zemlji se odnose na kontrole obveznika indirektnih poreza, unutrašnje kontrole i internu reviziju, zatim slijede službeni sastanci, konzultacije i upućivanje na seminare i stručne obuke.

Službena putovanja u inostranstvo se odnose na sudjelovanja na konferencijama, forumima, zasjedanja na Generalnoj skupštini IOTA-e, u svrhu obuka, sastanaka, sudjelovanja na radionicama. Značajan dio izdataka za službena putovanja u inostranstvo su snosili organizatori (EXBS).

Za službena putovanja u inostranstvo prilažu se Odluke o odobravanju službenog putovanja, uglavnom i pozivi organizatora, izvješće o službenom putovanju. I dalje je za određeni broj naloga iz uzorka konstatovano da obračun istih nije pravdan u roku u skladu sa Odlukom budući da su isplate kroz blagajnu provedene dosta kasnije u odnosu na završetak putovanja ali je to manji broj slučajeva nego ranije. To se uglavnom odnosi na putovanja za koja je isplaćena veća akontacija u odnosu na ukupne troškove putovanja.

Potrebno je osigurati da se sva službena putovanja pravdaju u skladu sa Odlukom VM koja reguliše navedenu problematiku.

- **Izdaci telefonskih i poštanskih usluga**

Izdaci za fiksne telefone sa 31.12.2014. godine su iznosili 515.060 KM a za mobilne telefone 77.466 KM i knjiže se na osnovu vjerodostojne dokumentacije koje ispostavljaju telekom operateri.

Tokom revidiranog perioda 2014. godine pravo na priznavanje mob. telefona evidentirano je za 193 osobe s tim da je određeni broj osoba pravo na priznavanje istih ostvarivalo nekoliko mjeseci a u 2013. godini ta prava su ostvarivale 242 osobe.¹⁰

Nabavke mobilnih telefona se vrše sklapanjem ugovora sa jednim od tri najveća telecom operatera u BiH (m:tel, BH Telecom i ERONET) kojim se isti nabavljaju pod povoljnijim cijenama uz pretplatnički aranžman (rok trajanja ugovora 12 ili 24 mjeseca). Uz ispostavljene fakture uz koje je izvršena nabavka mobitela prilaže se ulaz robe kao i reversi.

Izdaci za poštanske usluge sa 31.12.2014. godine iznose 1.265.862 KM, a knjiženi su na osnovu originalne dokumentacije. Uz fakture se prilažu specifikacije prijemne knjige – lista, pošte koje sačinjavaju RC i CI. Visoke poštanske troškove u Upravi obrazlažu i potrebom dostavljanja mjesečnih prijava za PDV poreskim obveznicima.

Usvojeni Pravilnik VM o telefonima kojim su precizno propisana navedena prava na korištenje mobilnih i službenih fiksnih telefona u institucijama BiH te maksimalni godišnji iznosi sredstava na osnovu korištenja telefona u institucijama BiH stupio je na snagu 01.01.2015. godine te ćemo njegove efekte na navedene rashode Uprave moći popratiti tek u reviziji 2015. godine.

- **Izdaci za energiju i komunalne usluge**

Izdaci za energiju i komunalne usluge sa 31.12.2014. godine iznose 2.011.325 KM od čega se najznačajniji izdaci odnose na izdatke za energiju (1.185.050 KM), lož ulje (377.742 KM), usluge odvoza smeća (176.379 KM) te izdatke za vodu i kanalizaciju (130.097 KM).

Uprava je od 01.01.2014. godine preuzela obavezu plaćanja el. energije i komunalnih usluga na graničnim prijelazima. Granična policija BiH je ranije plaćala navedene izdatke.

Najznačajniji pojedinačni izdatak za el. energiju u iznosu 22.460,51 KM fakturisan 31.01.2014. godine na Upravu u RC Mostar Rodoč-u odnosi se na GP Bijača. U obrazloženju iz RC Mostar navedenog računa JP EP HZHB navedeno je da su aktivnosti oko potpisivanja Ugovora o priključenju, ugovora o korištenju distribucijske mreže srednjeg napona i Ugovora o opskrbi el. energijom započete 04.09.2013. godine i iste su završene potpisivanjem ugovora. Sve navedene aktivnosti su obavljene u 2013. godini. I pored urgencija/usmenih da se račun za el. Energiju ispostavi do 31.12.2013. godine isti je zaprimljen 07.02.2014. godine a odnosi se na potrošnju u 2013. godini i januaru 2014. godine. Bitno je napomenuti da se iz računa ne vidi period na koji se odnosi potrošnja a budući da se radi o periodu od 7 mjeseci iz RC Mostar su tražili da im se ispostavi bar listing koji su dobili 21.02.2014. godine. U obrazloženju su naveli da je ovakvo očitavanje povoljnije za Upravu budući da je izvršeno mjesečno fakturisanje izdaci bi bili viši za cca 18.000 KM budući da su samo jednom zaračunati troškovi „angažovane snage u vrijeme više dnevne tarife“..

Lož ulje (377.742 KM): Uprava je zaključila okvirni sporazum o nabavci i isporuci lož ulja na dvije godine sa Green oil d.o.o. 27.11.2013. godine za procijenjenu godišnju količinu od 230.000 litara lož ulja po cijeni 1,8159 KM sa PDV-om. Tokom godine isporuka lož ulja je vršena po različitim cijenama a krajem decembra je došlo do dodatnog smanjenja cijene i ista iznosi 1,5521 KM bez PDV-a i odgovara ugovorenoj cijeni.

¹⁰ Podaci o broju korisnika mobilnih telefona preuzeti iz tabela pripremljenih od strane Uprave na dan 31.10.2014. godine odnosno 31.12.2013. godine.

- **Nabavka materijala**

Izdaci za nabavku materijala sa 31.12.2014. godine iznose 1.294.850 KM a najznačajniji izdaci se odnose na: kompjuterski materijal (277.494 KM), uredski materijal (244.718 KM) te izdatke za odjeću, uniforme i platno (507.792 KM).

Izdaci za kompjuterski materijal (277.494 KM): Troškovi su knjiženi na osnovu vjerodostojne dokumentacije i u skladu sa ugovorima koji nisu bili na snazi u 2014. godini a uz svaku fakturu priložena je narudžbenica kao i zapisnik o preuzimanju. Najveći izdaci na navedenoj poziciji se odnose na fakture Gatarić d.o.o. za nabavku tonera tipa Epson,HP,Brother 12.03.2012. godine te Primaprom za nabavku tonera tipa Canon.

Za isporuku tonera tipa Canon Uprava je 17.09.2012. godine zaključila ugovor na godinu dana sa Primaprom d.o.o. u vrijednosti 30.861,91 KM sa PDV-om. U ugovorima se zadržava pravo odstupanja od procijenjene godišnje potrošnje od 15 do 20% zavisno od ugovora.

Iz dostavljene evidencije za Primaprom - toneri možemo zaključiti da je u 2012. godini nabavljeno ukupno 395 tonera u vrijednosti 11.158,54 KM u 2013. godini je nabavljena količina od 2.098 komada u vrijednosti 138.045,28 KM od čega se 999 kom. tonera odnosi na artikl CRG 728 u vrijednosti 105.017,21 KM i isti nije ugovoren. U 2014. godini nabavljeno je 2.446 komada tonera u vrijednosti 178.380,19 KM od čega se 1.465 komada odnosi na artikl CRG 728 u vrijednosti 152.253,41 KM.

Odlukom direktora od 28.08.2013. godine odobreno je provođenje otvorenog postupka prikupljanja ponuda za nabavku i isporuku tonera. Postupak je okončan 12.11.2013. dodijeljen je ugovor po LOT 1 za aparate tipa Brother dok su istom odlukom poništeni ostali lotovi.

Dana 13.03.2014. godine donesena je odluka o provođenju ponovnog otvorenog postupka u 6 lotova (Canon, Epson, HP, Oki, Minolta i Xerox). Procijenjena vrijednost nabavke za 6 lotova je 198.000 KM. Odlukom od 16.06.2014. godine o poništenju ponovljenog otvorenog postupka za nabavku i isporuku tonera za potrebe Uprave (lot 2,3,4,5,6), te započinjanju ponovnog otvorenog postupka zbog toga što je broj prihvatljivih ponuda po lotovima 2,3,4,5,6, manji od tri.

U spomenutoj odluci se ne spominje lot 1 (toneri za aparate tipa Canon) - najznačajnije isporuke u 2013. i 2014. godini. Iako se u obrazloženju ponude ponuđača spominje Lot 1 ali prilikom vrednovanja, poništenja ili eventualnog zaključenja ugovora se ne spominje.

U obrazloženju povećanja nabavki Canon stoji da je Uprava kupila 28.12.2012. godine 160 multifunkcionalnih uređaja marke Canon koji su postepeno puštani u upotrebu i budući da su pod garancijom za iste su nabavljani originalni toneri. U momentu nabavke na snazi je bio okvirni sporazum potpisan sa Primapromom za nabavku tonera marke Canon te u okviru istog nije bila predviđena nabavka tonera CRG 728.

Dobili smo obrazloženje da su izvršili istraživanje tržišta (od 3 dobavljača prikupljene ponude cijene) te je od najpovoljnijeg sa kojim je Uprava već imala zaključen ugovor nastavljena nabavka istih.

Uredski materijal (244.718 KM): Izdaci su knjiženi u skladu sa zaključenim ugovorima na osnovu vjerodostojne dokumentacije. Nabavka je vršena i na osnovu ugovora koji je istekao početkom 2014. godine.

Uprava je vršila nabavku registratora u 2014. godini na osnovu Okvirnog sporazuma čije period trajanja je od 15.02.2012. do 15.02.2014. godine. Prema dostavljenoj evidenciji izvršena je nabavka mimo ugovora u vrijednosti 34.483 KM.

U Upravi su pokrenuli proceduru za nabavku registratora, a na osnovu Rješenja Ureda za razmatranje žalbi od 08.10.2014. godine uvažena je žalba ponuđača Primaprom te su poništeni akti Uprave i predmet vraćen ugovornom organu na ponovni postupak. Uprava je bila dužna nadoknaditi žalitelju 2.000 KM. U 2015. godini Uprava je zaključila novi okvirni sporazum za nabavku registratora.

Na navedenoj poziciji su knjiženi i izdaci za nabavku papira a isti su knjiženi i na izdacima za obrasce i papir.

Izdaci za odjeću, uniforme i platno (507.792 KM): odnosi se na knjiženje razgraničenja rashoda po zaključenim ugovorima (6 ugovora).

Preporučuje se Upravi da prilikom nabavke roba i usluga dosljedno primjenjuje odredbe Zakona o javnim nabavkama BiH. Nadalje potrebno je unaprijediti interne evidencije o izvršenju zaključenih ugovora po količinama i vrijednostima ugovora (navoditi/pratiti i nabavljene stavke koje nisu ugovorene po količini i vrijednosno).

- **Izdaci za upotrebu vozila**

Izdaci za službena vozila sa 31.12.2014. godine iznose 990.286 KM a najznačajniji izdaci su za gorivo (580.948 KM) i materijal i usluge popravki i održavanja vozila (226.951 KM).

Službena vozila: Prema raspoloživim podacima sa 31.12.2014. godine¹¹, Uprava je raspolagala sa ukupno 315 vozila. U upotrebi se nalazi 290 vozila, a van upotrebe 25 vozila od čega su 22 vozila predložena za otpis. Određeni broj vozila koja su van upotrebe ima zabranu otuđenja u potvrdi o registraciji i ne mogu se otuđiti, na bilo koji način, bez plaćanja uvoznih dažbina. U toku godine a prema dostavljenim podacima obavljeno je 258 redovnih servisa i 363 vanredna servisa, izvršene su 286 zamjene novih guma, prijeđeno je 4.146.856 kilometara i utrošeno 259.080 litara goriva.

U decembru 2013. godine i tokom 2014. godine direktor je donio pojedinačne odluke o odobranju korištenja službenih vozila za dolazak na posao i odlazak sa posla (i u dane vikenda) sa naznačenim mjesečnim ograničenjem dozvoljenih prijeđenih kilometara. Osoba koja ostvaruje ovo pravo nema pravo naknade troškova prijevoza za dolazak i odlazak na posao. Odlukama je propisano da će se navedena prava na korištenje službenih vozila primjenjivati najduže do 31.12.2014. godine. Na osnovu prezentovanog pregleda Uprave i uvidom u pojedinačne Odluke, broj osoba koje su koristile ovo pravo tokom 2014. godine je 46 od toga 15 zaposleni su to pravo ostvarivali najduže do februara 2014. godine.

Sugerišemo da se izvrši adekvatna analiza za stvarnim potrebama vozila, te da se planiranje nabavka i raspoređivanje vozila po organizacionim jedinicama vrši u skladu sa stvarnim potrebama, kako bi se optimalno zadovoljile potrebe svih organizacionih jedinica i iskoristilo svako vozilo a u skladu sa preporukom interne revizije Uprave. S obzirom na veličinu voznog parka kojim raspolaže Uprava, radijus kretanja vozila, dislociranost istih, preporučujemo da se razmotri mogućnost i ekonomsku isplativost uvođenja GPS uređaja kojim bi se omogućilo pouzdano pozicioniranje, praćenje i nadzor upotrebe službenih automobila.

Uprava je bila dužna uskladiti svoje interne pravilnike o vozilima sa Pravilnikom o uslovima nabavke i načinu korištenja službenih vozila u institucijama BiH koji je u primjeni od 1. januara 2015. godine i kojim su regulisani uslovi nabavke, broj i način korištenja službenih vozila institucija BiH, kao i prava, obaveze i postupanja zaposlenih i osoba koja upravljaju službenim vozilima. Efekte primjene navedenog Pravilnika moći ćemo sagledati tek u 2015. godini ali bi isti trebao da osigura racionalizaciju i namjensku upotrebu voznog parka.

U cilju unapređenja internih kontrola kada je u pitanju upotreba službenih vozila, pomoćnik direktora je ukazao na obavezu popunjavanja putnih naloga svim potrebnim elementima, kao

¹¹ Podaci o broju službenih vozila Uprave preuzeti iz tabela pripremljenih od strane Uprave na dan 31.12.2014. godine odnosno Izvještaja za 2013. godinu

što su dnevno pređeni kilometri, broj osoba u vozilu i sl. te naložio ažurno vođenje svih evidencija o vozilima. Akt od 19.06.2014. godine.

Međutim, I dalje su uočeni pojedinačni slučajevi nepopunjavanja putnih naloga za vozila po svim potrebnim elementima kao što su broj osoba u vozilu, ukupna prijeđena kilometraža i prosječna potrošnja, kao i da je ista neuredna.

Izdaci za benzin sa 31.12.2014. godine iznose 319.694 KM, a izdaci za dizel gorivo iznose 261.254 KM i knjiženi su na osnovu faktura ispostavljenih od dobavljača sa kojima Uprava ima potpisane ugovore.

Izdaci materijala za popravke i održavanje vozila zaključno sa 31.12.2014. godine iznose 172.214 KM, a izdaci usluga popravka i održavanja vozila iznose 54.737 KM i knjiženi su na osnovu faktura ispostavljenih od dobavljača sa kojima Uprava ima potpisane ugovore a neke popravke su vršene i od dobavljača sa kojima je istekao ugovor.

Na osnovu revizije izdataka za tekuće održavanje vozila može se izvesti generalni zaključak da se prilikom fakturisanja od strane dobavljača fakturišu i oni dijelovi koji nisu predmetom ugovora.

Uočeno je da ima nabavki usluga servisiranja gdje zahvati koji su izvedeni na vozilu nisu uobičajeni za redovno održavanje vozila, pri čemu iz prezentovane dokumentacije nije moguće utvrditi uzrok nastanka navedenih potreba za servisiranjem budući da se uz fakture ne prilažu službene zabilješke/obrazloženja osoba koje koristi vozilo. Također, postoje i popravke vozila koja su kasko osigurana (za navedene izdatke se na fakturi navede samo zabilješka da troškove pokriva osiguranje).

Niti jedan zaključeni ugovor za servisiranje vozila ne sadrži vrijednost na koju se zaključuje ugovor nego se vežu za cijene ponude za motorna vozila (50 stavki usluga zamjena) koja čini sastavni dio ugovora a iste uvijek prati cjenovnik repromaterijala i originalnih dijelova motornih vozila (88 stavki) koji ne ulaze u cijenu ponude ali su relevantni prilikom nabavki istih.

Potrebno je unaprijediti interne kontrole upotrebe vozila, a koje će osigurati potpuno i dosljedno vođenje evidencija o upotrebi vozila (putni nalozi) koje predstavljaju osnovu za praćenje i kontrolu troškova te potvrdu namjenskog korištenja vozila. Nadalje, sugerišemo da se uz sve fakture za održavanje vozila prilažu i službene zabilješke/obrazloženja osoba koja duže isto.

- **Zakup imovine i opreme**

Zakup prostora ili zgrada (450.387 KM) se odnosi na: uredski prostor u Banja Luci površine 828,6 m² gdje mjesečna zakupnina iznosi 25.000 KM; uredski prostor u Banja Luci površine 416 m² gdje mjesečna zakupnina iznosi 6.240 KM; prostor iznajmljen u Banja Luci od fizičke osobe za laboratoriju površine 220 m² sa mjesečnom zakupninom u iznosu od 4.000 KM; prostor u Čapljini u mjesečnom iznosu od 1.170 KM; arhivski prostor u Mostaru površine 300 m² u mjesečnom iznosu od 1.931 KM. Shodno navedenom ukupni mjesečni iznos zakupa poslovnog prostora iznosi 38.020 KM što na godišnjem nivou ukupno iznosi 543.550 KM.

U vezi sa zakupom vršena je i interna revizija u Upravi i pri tome konstatovano da neki poslovni prostori koje zakupljuje Uprava ne zadovoljavaju minimalne standarde koje trebaju ispunjavati prostori koji se primjenjuju i po navedenom bi ubuduće trebalo preduzeti odgovarajuće aktivnosti.

Zakup skladišnog prostora (434.300 KM) se odnose na: zakup prostora za centralno skladište u Banja Luci površine 10.280 m² sa mjesečnom zakupninom u iznosu od 31.347 KM; zakup skladišnog prostora u Sarajevu do marta 2014. godine sa mjesečnom zakupninom u iznosu od 14.700 KM; zakup skladišnog prostora u mjesečnom iznosu od 645 KM; zakup skladišnog prostora površine 500 m² u Kalesiji prema broju dana skladištenja u mjesecu.

Ukupni izdaci za centralno skladište u Banja Luci na godišnjem nivou iznose 376.161 KM. Izdaci za zakup skladišnog prostora u 2013. godini su iznosili 414.402 KM.

Kada je u pitanju skladišni prostor za centralno skladište u Banja Luci zaključeno je da su na osnovni ugovor sačinjena tri aneksa koja su bitno mijenjala ugovor o zakupu i povećani vrijednost zakupa u pogledu zakupljene površine a čime su povećani i troškovi zakupa. Može se konstatovati da u skladu sa nadležnostima Uprave i dosadašnjim iskustvom u poslovanju, potrebe za odgovarajućim skladišnim prostom postoje, samo je pitanje zauzimanja stava o konceptu organizacije skladištenja roba privremeno oduzetih u postupcima koje vodi Uprava.

Preporučujemo sagledavanje prednosti i nedostataka postojećeg koncepta skladištenja oduzete robe putem centralnog skladišta sa aspekta postojećih uslova u istom i potreba Uprave u narednom periodu, cijene koja se plaća za isti, troškova koji nastaju transportom oduzetih roba sa svih lokacija u BiH u centralno skladište, mogućnosti osiguranja sredstava za izgradnju namjenskih skladišta za oduzetu robu u vlasništvu Uprave.

Izdaci za zakup parking prostora u 2014. godini iznose 68.528 KM i najvećim dijelom se odnose na zakup parking prostora od fizičke osobe u Bijeljini koja na mjesečnom nivou iznosi 4.000 KM za prostor površine 4000 m².

Ukupni izdaci za **zakup vodova i digitalnih kanala iznose 413.651 KM** i odnose se na fakturisane iznose od tri telekom operatera tokom godine. Navedeni izdaci u 2013. godini su iznosili 462.410 KM.

Terminali koji nisu u vlasništvu Uprave: Osim terminala u vlasništvu Uprave postoji i 31 terminal koji su u vlasništvu privatnih pravnih osoba, javnih preduzeća ili općina a sa kojima Uprava ima zaključene ugovore.

Prema sklopljenim ugovorima sa firmama u privatnom vlasništvu, javnim preduzećima ili općinama raspodjela prikupljenih prihoda na terminalima se dijeli na način da 70 % ide vlasniku terminala a 30 % Upravi gdje se uplata vrši na JRT.

Uvidom u obračunate i izvršene uplate u 2014. godini konstatovano je, da i pored ranijih iskustava sa vlasnicima terminala po pitanju neredovnih plaćanja obaveza, raskida ugovora sa pravnim osobama koja nisu izmirivale obaveze prema Upravi, ima pravnih osoba koja nisu u 2014. godini izmirivala redovno svoje obaveze. Naime, u 2014. godini ukupno je za sve terminale koji nisu u vlasništvu Uprave obračunate obaveze u iznosu od 5.857.082 KM a uplaćeno je ukupno 5.218.593 KM pri čemu se dio neplaćenih obaveza odnosi na sporazum o obročnom plaćanju koje nisu izmirene u ranijem periodu.

Shodno navedenom preporučujemo Upravi da preispita dosadašnji način naplate prihoda sa terminala koji nisu u vlasništvu Uprave sa posebnim akcentom na pravne osobe koje svoje obaveze ne izmiruju redovno.

Pitanje načina naplate prihoda na terminalima i druga pitanja vezana za terminale su predmet revizije učinka koja je još uvijek u toku.

Na fonu prošlogodišnjih preporuka, sugerišemo Upravi da izvrši detaljnu analizu izdataka za zakup svih poslovnih prostora i da shodno tome pokrene odgovarajuće aktivnosti na mogućem umanjenju datih troškova. S tim u vezi, bilo bi korisno analizirati postojeće cijene na tržištu po lokacijama i cijenu koju plaća Uprava postojećim zakupodavcima.

- **Izdaci za održavanje opreme i zgrada**

Izdaci za tekuće održavanje opreme i zgrada u Upravi sa 31.12.2014. godine iznose 560.991 KM a odnose se na materijal za popravku i održavanje opreme (236.648 KM); usluge popravki i održavanja opreme (114.382 KM), usluge popravki i održavanja zgrada (71.064 KM), materijal za popravku i održavanje zgrada (39.086 KM) te usluge održavanja softvera (99.611 KM).

Prema dostavljenoj evidenciji završenih investicija u 2014. godini za tekuće održavanje u RC Mostar vrijednost izvršenih radova iznosi 13.193 KM, u RC Banja Luka 25.626 KM a u RC Tuzla vrijednost izvršenih radova iznosi 135.640 KM od čega se na uspostavu LED rasvjete odnosi 50.000 KM, a na nabavku kolske vage 50.000 KM. Pregled za RC Sarajevo nije dostavljen.

Ugovori koje Uprava zaključuje za održavanje i popravku opreme i zgrada uglavnom ne sadrže ukupnu vrijednost ugovora nego samo vrijednost usluge po cijeni norma sata, kao i cijenu troškova transporta po km. Ugovorom nisu predviđene cijene za rezervne dijelove koji se nabavljaju i čine značajniji dio fakture ali je predviđeno provjeravanje cijena-istraživanje tržišta.

Značajniji izdaci se odnose na kalibraciju i baždarenje vaga na GP-ima. Prilikom baždarenja vaga utvrđuje se i da nedostaju određeni dijelovi na vagi npr. prednji desni dio. Uz fakture se prilažu različiti prilozi. Najznačajniji pojedinačni izdatak se odnosi na fakturu u vrijednosti 37.950 KM za popravku dvije vage pri čemu je izvršena nabavka 12 komada mjernih oslonaca u vrijednosti 20.919 KM. Uz fakturu nema obrazloženja (službene zabilješke) za navedenu popravku.

Prilikom značajnijih popravka opreme (bilo po vrijednosti ili po količinama – primjer popravka više računara) osim narudžbenice i radnih naloga potrebno je sačiniti službenu zabilješku - obrazloženje oko navedenih događaja ili razloga nastanka kvara. Prilikom zaključivanja pojedinačnih ugovora za održavanje opreme neophodno je da se navodi planirana vrijednost ugovora za period na koji se zaključuje a ne samo navoditi jediničnu cijenu usluge.

- **Ugovorene usluge**

Usluge štampanja (70.770 KM): najznačajniji izdaci sa 31.12.2014. godine odnosi se na fakture Pošte Srpske a.d. za usluge laserskog štampanja crno-bijela na A4 papiru. Uprava je sa dobavljačem „POŠTE SRPSKE“ A.D. Banja Luka 11.09.2012. godine zaključila okvirni sporazum na dvije godine u vrijednosti 109.980 KM za usluge štampanja prijava i uplatnica za PDV, a jedinična cijena iznosi 0,08 KM. U ugovoru koji je zaključen navedene su količine PDV prijava za 2012. i 2013. godinu.

Nabava po ugovoru za 2012. godinu je iznosila 17.766 KM, za 2013. godinu 53.302 KM a u 2014. godini 48.770 KM. Mimo ugovora izvršena nabavka u vrijednosti 13.293 KM za zadnja 3 mjeseca 2014. godine.

Ugovori o djelu (118.562 KM): Na 31.12.2014. godine po ugovorima o djelu bile su angažovane četiri osobe i to za sljedeće poslove: na poslovima iz područja IT sa mjesečnom naknadom od 1.000 KM angažovana cijelu godinu (11.696 KM), poslovi procjene radne uspješnosti za potrebe Kabineta RC Sarajevo sa mjesečnom naknadom 1.000 KM angažovana cijele godine (12.000 KM) te poslovi prodaje privremeno oduzete robe u RC Sarajevo, koje je sistematizovano radno mjesto, sa mjesečnom naknadom od 800 KM do 1.000 KM angažovan cijele godine (11.537 KM neto).

Po ugovorima o djelu u toku 2014. godine bilo je angažovano 28 osoba. Na period od jednog mjeseca bilo je angažovano 14 osoba i to na poslovima sudskih, građevinskih i geodetskih vještačenja, izrada fotografija i grafičkog dizajna i dr. dok je ostalih 14 osoba bilo je

angažovano na period od više mjeseci. Na sistematizovana radna mjesta (poslovi prodaje privremeno oduzete robe) bilo je angažovano šest osoba na periode od šest, sedam mjeseci do godinu dana i jedna osoba u Odsjeku za upravljanje i održavanje objekata Uprave i graničnih prijelaza na period od šest mjeseci.

Odluke o angažmanu i ugovore o djelu potpisivao je direktor Uprave.

Kod pojedinih ugovori o djelu kao opis posla za koje se angažuje osoba navodi se jedna vrsta posla (prodaja privremeno oduzete robe) dok se u izvještaju od radu prezentuju sasvim drugi poslovi i to oni koji su svojstveni sistematizovanom radnom mjestu, npr. knjiženje blagajne, evidencija faktura i sl.

Kod angažmana koji se produžavao i trajao godinu dana za poslove procjene radne uspješnosti za potrebe kabineta u RC Sarajevo sa mjesečnom naknadom od 1.000 KM (godišnja naknada 12.000 KM neto) nismo se mogli uvjeriti u opravdanosti načina i period angažovanja. *Prema našem mišljenju, ukoliko se radilo o stvarnoj i neophodnoj potrebi da se uradi neko „djelo“ trebao se zaključiti i realizovati ugovor o djelu u pravom smislu. Tu prije svega mislimo prvenstveno na ugovaranje, tj. predmet ugovora je jednokratna posao odnosno obavezu da se obavi određeni posao, u ovome slučaju analiza i procjena kapaciteta ljudskih potencijala... i izrada konačnog djela u formi Izvještaja te visinu i način isplate naknade za obavljeno djelo.*

Četiri osobe koje su bile angažovane po ugovoru o djelu na poslovima prodaje privremeno oduzete robe prema konkursnoj proceduri iz 2013. godine postavljeni su za državne službenike na neodređeno vrijeme u julu 2014. godine dok je jedna osoba koja je također bila angažovana po ugovoru o djelu na istim poslovima angažovana na određeno vrijeme zbog zamjene zaposlenice koja koristi porodiljsko odsustvo.

U cilju racionalnijeg trošenje budžetskih sredstava i postigla veća disciplina i transparentnost kada je u pitanju angažovanje i izdaci po ovome osnovu, sredstva za ove namjene planirati na osnovu realnih i stvarnih potreba i koristiti namjenski, samo u dokazivim i neophodnim slučajevima te za obavljanje poslova koji su van redovne djelatnosti Uprave.

Usluge reprezentacije (72.706 KM): Uprava vodi evidenciju nabavljenih, primljenih i datih poklona u skladu sa preporukom revizije.

Iz evidencije nabavljenih predmeta u svrhu poklona za 2014. godinu možemo konstatovati da je izvršena nabavka istih u vrijednosti 2.584 KM. Nabavka poklona se vrše na osnovu donesene Odluke a odnosi se na nabavku suvenira (srebrni stećak 10 kom uramljeno u lux kutiji, štampani logo, Stari most u Mostaru, Kastel Banja Luka, Most Mehmed paše Sokolovića, Bašćaršija i sl). Iz dostavljenog pregleda fakturisana eksterna reprezentacija iznosi 10.347,87 KM.

Značajan broj osoba je na osnovu odluke ostvarivalo pravo na troškove interne reprezentacije ali od 01.01.2015. godine je stupio na snagu Pravilnik o reprezentaciji VM te je za očekivati da će se broj osoba koja imaju navedeno pravo smanjiti.

Može se konstatovati da se uz račun prilažu i specifikacije korištenih usluga, svaki račun za eksternu reprezentaciju odobrava direktor svojim potpisom ili šef Kabineta, na pojedinim računima se navodi obrazloženje povoda nastanka datog troška i broj osoba koji sudjeluju ručku, također i iznosi su veći od propisanih odlukom (40 KM/osobi) te ostvarena prekoračenja odobrava direktor u skladu sa članom 5. Odluke. Na osnovu Odluke o dopuni odluke prilikom odlazaka zaposlenika u penziju odobrava se korištenje reprezentacije u iznosu do 300 KM za nabavku hrane i pića.

Na osnovu Odluke o odobravanju sredstava reprezentacije za organizaciju Sportskih susreta zaposlenih u Upravi a koji su se održali u Fojnici u hotelu Aquareumal u razdoblju 06.-08.06.2014. godine iz sredstava reprezentacije je odobren iznos od 3.000 KM iz kojih sredstava će se osigurati prigodne nagrade najuspješnijim učesnicima (pehari, plakete), troškovi organizacije sale i priprema terena za takmičenje i drugi štampani materijali (fakturisan iznos od 2.000 KM) i osvježenja tokom takmičenja (voda sokovi - fakturisan iznos od 1.000 KM ne sadrži specifikaciju usluge).

Na osnovu Odluke iz decembra 2014. godine u svrhu obilježavanja 11. godišnjice Uprave odobrena su sredstva u iznosu 5.000 KM.

Na osnovu ugovora zaključenog 31.12.2014. godine sa Firmograf u vrijednosti 1.842,75 KM izvršeno je razgraničenje rashoda a odnosi se na nabavku plaketa.

Potrebno je da sve fakture koje se odnose na usluge reprezentacije sadrže specifikaciju izvršenih usluga te nastaviti aktivnosti na unaprjeđenju postojećeg sistema u dijelu dokumentovanja namjenske potrošnje.

6.2. Kapitalni izdaci

Uprava je u 2014. godini imala na raspolaganju sredstva u iznosu od 71.909.406 KM gdje se na kapitalna ulaganja iz budžeta za neposrednu potrošnju odnosi 1.676.000 KM a sva ostala sredstva na VKU¹².

U sredstvima za VKU u budžetu za 2014. godinu je odobreno 31.811.000 KM a prenesena sredstva iz prethodnog perioda iznose 38.552.406 KM.

U okviru raspoloživih sredstava u 2014. godini na programu VKU su evidentirana sredstva u iznosu od 57.410.086 KM.

Na odobrenim projektima GP Gradiška u iznosu od 3.162.405 KM, GP Bijača 75.360 KM, NTCS 9.517.005 KM nije bilo realizacije u 2014. godini.

Na poziciji nabavke zgrada realizovan je iznos od 14.161.106 KM na ime kupovine objekta za trajni smještaj RC Sarajevo. Nabavke opreme iz VKU u 2014. godini nije bilo. Za ostalo investiciono održavanje (rekonstrukcija graničnih prelaza) realizovana su sredstva u iznosu od 175.034 KM.

Rekonstrukcija (knjiženo na poziciji ostalo investiciono održavanje – konto 821629) je izvršena na graničnim prelazima Rača, Kamensko, Gradiška.

Međutim, u skladu sa Odlukom¹³ Vijeća ministara BiH od 12.06.2012. godine i izmjeni i dopuni spomenute Odluke¹⁴ od 06.11.2013. godine u članu 2. stav 1. tačka f) navedeno je da se za rekonstrukciju graničnih prelaza Vardište, Uvac, Gorica, Deleuša i Užljebić odobravaju sredstva u iznosu od 1.360.000 KM i to za izgradnju nastrešnica sa kontrolnim kabinama u iznosu od 900.000 KM a izgradnju infrastrukture 460.000 KM.

Uzimajući u obzir navedeno može se zaključiti da su odobrena sredstva prema Odluci Vijeća ministara BiH i izmjeni navedene odluke namijenjena za rekonstrukciju prelaza Vardište, Uvac, Gorica, Deleuša i Užljebić a da su ista korištena za rekonstrukciju i investicijsko održavanje graničnih prelaza Rača, Kamensko i Gradiška.

¹² VKU – višegodišnja kapitalna ulaganja.

¹³ Odluka o odobravanju „Projekta izgradnje objekata za regionalne centre UIO BiH Mostar, Tuzla, Sarajevo i Banja Luka, izgradnjaj graničnog prelaza Gradiška, rekonstrukcije graničnih prelaza Vardište, Deleuša, Uvac, Gorica i Užljebić i obavljanja pripremnih radova za izgradnju graničnih prelaza Bijača i Svilaj“ koji će se uvrstiti u program višegodišnjih kapitalnih ulaganja za period 2011. do 2014. godina (Službeni glasnik BiH broj: 51/12).

¹⁴ Odluka o izmjenama i dopuni Odluke o odobravanju „Projekta izgradnje objekata za regionalne centre UIO BiH Mostar, Tuzla, Sarajevo i Banja Luka, izgradnja graničnog prelaza Gradiška, rekonstrukcije graničnih prelaza Vardište, Deleuša, Uvac, Gorica i Užljebić i obavljanja pripremnih radova za izgradnju graničnih prelaza Bijača i Svilaj“ koji će se uvrstiti u program višegodišnjih kapitalnih ulaganja za period 2011. do 2014. godina

Ne osporavajući potrebe za rekonstrukcijom i investicionim održavanjem i na drugim graničnim prelazima koji nisu u okviru Odluka Vijeća ministara o VKU u Upravi, preporučuje se Upravi dosljedno pridržavanje okvira VKU koji su zadati u Odlukama Vijeća ministara BiH a da sve promjene za kojima se ukaže potreba delegiraju Vijeću ministara BiH kako bi se navedene odluke izmijenile.

Preporučuje se Upravi da u cilju transparentnosti evidentiranih izdataka vodi subanalitiku u okviru Glavne knjige za svaki projekt (objekt) koji bude odobren za realizaciju.

7. Bilans stanja¹⁵

Ukupna aktiva Uprave na 31.12.2014. godine iznosi 59.668.008 KM i odnosi se na novčana sredstva u blagajnama (43.592 KM), kratkoročna potraživanja (2.602.273 KM) i neotpisanu vrijednost stalnih sredstava (57.022.143 KM).

Ukupna pasiva Uprave iznosi 81.081.261 KM i odnosi se na kratkoročne tekuće obaveze (16.285.118 KM), obaveze prema zaposlenima (6.331.556 KM), kratkoročna razgraničenja (1.442.450 KM) i izvore sredstava (57.022.143 KM).

Uprava je izvršila popis stalnih sredstava, novčanih sredstva, potraživanja i obaveza.

- **Gotovina, kratkoročna potraživanja, razgraničenja i zalihe**

Novčana sredstva: Stanje novčanih sredstava na 31.12.2014. godine iznosi 43.592 KM i predstavlja stanje novčanih sredstava u blagajnama Centralnog ureda i regionalnih centara.

Kratkoročna potraživanja: Saldo stanja kratkoročnih potraživanja na 31.12.2014. godine iznosi 2.602.273 KM. Najveći dio ovoga stanja čini potraživanje u iznosu od 2.381.726,66 KM prema dobavljaču "LANACO" d.o.o. Banja Luka za unaprijed uplaćen avans od 30% po Ugovoru o vršenju usluge za razvoj i uvođenje novog tranzitnog Sistema u carinski podsistem IS Uprave BiH zaključenog 27.10.2014. godine. Ukupna vrijednost Ugovora iznosi 7.938.450 KM.

- **Stalna sredstva**

Neotpisanu vrijednost stalnih sredstava 57.022.143 KM čine: zemljište (5.417.584 KM), građevine (35.810.905 KM), oprema (29.902.799 KM), stalna sredstva u obliku prava (4.912.654 KM), sredstva u pripremi (645.497 KM) te ispravka vrijednosti stalnih sredstava (-19.667.297 KM).

- **Kratkoročne obaveze i razgraničenja**

Kratkoročne tekuće obaveze: Saldo u iznosu od 16.285.111 KM najvećim dijelom čine obaveze prema dobavljačima 16.251.910 KM od toga obaveza prema dobavljaču „BUTMIR“ d.o.o. Sarajevo 14.153.338 KM za nabavku zgrade u Sarajevu.

Uvidom u knjigu ulaznih faktura za 2015. godinu uočili smo kako su pristigle - zaprimljene određene fakture iz 2014. godine u iznosu od cca 39.000 KM, a iste će biti plaćene na teret budžeta 2015. godine.

Kratkoročna razgraničenja: Kratkoročna razgraničenja u iznosu od 1.442.450 KM čine razgraničeni rashodi za nabavku roba i usluga u iznosu od 1.346.623 KM i odnose se na rezervisanja za ugovore sklopljene krajem godine za nabavku robe i usluga zatim ostala

¹⁵ Bilans stanja na 31.12.2014. godine prikazan je u Tabeli II u prilogu Izvještaja.

razgraničenja 94.112 KM koja se odnose na refundacije režijskih troškova po regionalnim centrima te razgraničeni prihodi 1.615 KM.

Popis sredstava, obaveza i potraživanja i novčanih sredstava:

Na osnovu Odluke o redovnom godišnjem popisu u Upravi od 02.12.2014. godine izvršen je popis imovine, potraživanja i obaveza u Upravi. Imenovane su komisije za popis i određeni su rokovi 17.12.2014. godine za početak popisa a krajnji rok za završetak 02.02.2015. godine. Također, izrađen je i Pravilnik za izvršenje redovnog popisa u Upravi 04.12.2014. godine. Centralna popisna komisija je sastavila i 20.02.2015. godine dostavila direktoru Uprave Izvještaj o redovnom godišnjem popisu na dan 31.12.2014. godine u Upravi. Direktor je 26.02.2015. godine donio Odluku o redovnom godišnjem popisu stalnih sredstava na dan 31.12.2014. godine, te načinu knjiženja inventurnih razlika u Upravi. Navedenom odlukom u većini slučajeva su usvojeni prijedlozi popisnih komisija za otpis određene opreme.

U Izvještaju Centralne komisije za popis obrazlaže se kašnjenje objedinjavanja izvještaja popisnih komisija i izrada Izvještaja o popisu (rok za dostavljanje Kabinetu direktora do 06.02.2015. godine) time što su popisne komisije u nekoliko navrata vršile ispravke i dopune svojih izvještaja do 18.02.2015. godine. Izvještaji popisnih komisija i Izvještaj Centralne komisije ne sadrži uobičajeni npr. tabelarni prikaz stanja stalnih sredstava po popisu i odnos prema knjigovodstvenom stanju odnosno strukturu osnovnih sredstava nego samo konstataciju da stanje po popisu odgovara knjigovodstvenom stanju te prijedloge za rashodovanje, preknjižavanje i uknjiživanje, inventurne razlike i sl.

S ciljem unapređenja Izvještaja o redovnom godišnjem popisu neophodno je istim prikazati strukturu stalnih sredstava prema popisu u odnosu na knjigovodstvenu evidenciju stalnih sredstava.

8. Javne nabavke

Proces javnih nabavki je jedan od značajnijih procesa u funkcionisanju Uprave u cjelini. Novom sistematizacijom radnih mjesta u okviru Odsjeka za administrativne poslove formirana je grupa za javne nabavke koja ima sistematizovana četiri radna mjesta: rukovodilac grupe, viši stručni saradnik, stručni saradnik i administrativni radnik.

Od navedene četiri pozicije nije popunjena pozicija administrativnog saradnika a pozicija stručnog saradnika popunjena je na osnovu angažmana na određeno vrijeme.

U februaru 2014. godine Uprava je donijela Plan javnih nabavki i to u dva dijela jedan koji se odnosi na kapitalna ulaganja a drugi na sukcesivne nabavke.

Uvidom u izvještaji iz WISPPA sistema konstatovano je da je u periodu 01.01.-31.12.2014.godine Uprava provela ukupno 112 postupaka od čega 28 otvorenih postupaka u ukupnoj vrijednosti od 17.505.100 KM, 10 pregovaračkih postupaka bez dodatnog obavještenja ukupne vrijednosti od 260.545 KM, 37 postupaka putem konkurentskog zahtjeva ukupne vrijednosti od 407.416 KM i 37 direktnih zahtjeva ukupne vrijednosti 66.836 KM.

Pregovarački postupci bez objave obavještenja o nabavci se uglavnom odnose na nabavku usluga servisiranja službenih vozila Uprave.

Pri tome je konstatovano da niti jedan zaključen ugovor za servisiranje vozila ne sadrži vrijednost na koju se zaključuje nego se u istim navode cijene ponude za motorna vozila (50 stavki usluga zamjena rezervnih dijelova, maziva) koja čini sastavni dio ugovora. Pri tome uz ugovore postoji i cjenovnik repromaterijala i originalnih dijelova motornih vozila (88 stavki) koji ne ulaze u cijenu ponude ali su relevantni prilikom nabavki istih.

Preporučujemo da se prilikom provođenja postupka javnih nabavki usluga servisiranja koristi instrument okvirnog sporazuma koji omogućava da se navede ukupna procijenjena vrijednost istog a pri tom postoji dovoljan stepen fleksibilnosti i za ugovorni organ i dobavljača u pogledu realizacije ugovorene vrijednosti usluge.

Analizom provedenih postupaka u 2014. godini i ranijem periodu konstatovano je da nekoliko dobavljača iz godine u godinu vrši isporuke roba ili usluga Upravi odnosno da ti dobavljači redovno dobivaju ugovore za isporuku usluga ili roba nakon pravednih procedura javnih nabavki. Naime radi se dobavljaču za isporuku carinskih plombi kod nabavke roba, nabavki usluga štampanja poreskih i kontrolnih markica, uslugama tekućeg održavanja kolskih vaga i drugi.

Preporučujemo analiziranje navedenih nabavki sa aspekta konkurentnosti na domaćem tržištu i adekvatnosti cijena koje se nude u postupcima predmetnih nabavki. S tim u vezi potrebno je razmotriti radnje i postupke koje bi Uprava mogla provesti u cilju povećanja konkurentnosti za nabavke roba i usluga za koje se konstantno iz godine u godinu javlja jedan kvalifikovani ponuđač i sa istim zaključuje ugovor.

Ističemo kako je realizacija sredstava iz VKU je podložna proceduri odobravanja od strane UO Uprave nakon čega konačnu odluku donosi Vijeće ministara BiH.

Zakonitost javnih nabavki

Revizijom provedenih procedura javnih nabavki u 2014. godini konstatovano je kako slijedi:

Nabavka radova za izgradnju GP Gradiška – faza I (8.499.290,80 KM)

Direktor Uprave je u oktobru 2013. godine donio odluku o provođenju otvorenog postupka međunarodne konkurencije prikupljanja ponuda za izgradnju GP Gradiška (faza I).

U obrazloženju Odluke se navodi da Uprava, u cilju realizacije Sporazuma o izgradnji međudržavnog mosta preko rijeke Save i priključnih graničnih dionica koji je potpisan između Ministarstva komunikacija i prometa BiH i državnog sekretara u Ministarstvu mora, prometa i komunikacija Republike Hrvatske, pokreće proceduru radi izgradnje inspeksijskog graničnog prijelaza Gradiška (I faza) koja podrazumijeva pripremne radnje, izgradnju donjeg stroja i polaganje hidro izolacije, strojarskih i elektroinstalacija. Procijenjena vrijednost nabavke je iznosila 8.500.000 KM sa PDV-om. U postupku koji je proveden javilo se ukupno 6 ponuđača pri čemu je njih 5 ispunjavalo uslove tendera. Najniža ponuđena cijena kvalifikovanih ponuđača je iznosila 4.347.294 KM, a najviša 8.125.243 KM. Kako u vrijeme provođenja procedure nisu bila osigurana sredstva za drugu fazu, predloženo je da se postupak odabira ponuđača poništi što je i učinjeno. Ponovljeni postupak (Odluka od 11.06.2014. godine) pokrenut je nakon što je MFT obavijestilo Upravu o tome da će imati u vidu zahtjev za sredstvima u iznosu od 15 miliona KM za drugu fazu prilikom izrade budžeta za 2015. godinu. U ponovljenom postupku je u tenderskoj dokumentaciji zahtijevana izjava da će izvođač izraditi izvedbeni projekt po okončanju radova. U ponovljenom postupku ponude su dostavila tri ponuđača (konzorcija). Prema ocjeni komisije, samo jedna ponuda je bila kompletna i to ponuda konzorcija Prijedor putevi d.o.o. i Dos elektro Banja Luka u iznosu od 6.963.998 KM. Najniža ponuđena cijena je iznosila 5.732.046 KM i to od konzorcija Enikon i Buk promet Bijeljina (ponuda je odbijena jer nije sadržavala kompletan dokaz o obavljenim poslovima u posljednje tri godine). Ponuda konzorcija Niskogradnja Laktaši i Kors d.o.o. Laktaši u iznosu od 6.372.484 KM je odbijena jer sve stranice ponude nisu bile potpisane i numerisane. Postupak je poništen na osnovu člana 12. stav 1. pod b) tačka 4. Zakona o javnim nabavkama. Na drugi ponovljeni postupak (odluka od 02.09.2014. godine) javila su se četiri ponuđača (konzorcija) pri čemu su tri ponude ocijenjene kao kompletne, a jedna, i to konzorcija Enikon gradnja Zvornik i Buk promet Bijeljina, odbijena s obzirom da nije sadržavala izjavu o izradi

izvedenog projekta po okončanju radova. Navedeni nedostatak nije konstatovan datom ponuđaču u prvom ponovljenom postupku. Ponuda ponuđača koja je odbijena zbog navedenog razloga je bila najpovoljnija i iznosila je 5.702.651 KM. Ponude ostala tri ponuđača su iznosile kako slijedi: Konzorcij Niskogradnja Laktaši i Kors d.o.o. Laktaši u iznosu od 8.499.291 KM (procijenjena vrijednost nabavke 8,5 miliona), konzorcij Prijedorputevi Prijedor i DOS Elektro Banja Luka u iznosu od 8.565.915 KM (ponuda preko procijenjene vrijednosti nabavke) i Konzorcij Mrkonjićputevi a.d. Mrkonjić Grad i MIG Elektro Mrkonjić grad u iznosu od 8.706.970 KM (ponuda preko procijenjene vrijednosti nabavke).

Na osnovu prezentiranih podataka može se zaključiti da su ponude ponuđača u drugom ponovljenom postupku značajno porasle u odnosu na prvi i ponovljeni postupak (iako se nismo uvjerali da je došlo do promjene tehničkih uslova i količine radova u odnosu na prethodni postupak) izuzimajući pri tome konzorcij koji predvodi Enikon gradnja Bijeljina.

S tim u vezi ističemo da je ponuđena cijena konzorcija Niskogradnja Laktaši i Kors d.o.o. Laktaši u drugom ponovljenom postupku bila viša za 2.126.807 KM u odnosu na prethodni postupak; ponuđena cijena konzorcija Prijedorputevi Prijedor i DOS Elektro Banja Luka viša za 1.601.917 KM u odnosu na prethodni postupak, a ponuđena cijena konzorcija Mrkonjićputevi a.d. Mrkonjić Grad i MIG Elektro Mrkonjić grad viša za 2.558.618 KM u odnosu na ponudu u prvom postupku (navedeni konzorcij nije imao ponudu u ponovljenom postupku). Ističemo da po navedenom tenderu, u prvom i drugom ponovljenom postupku, nije bilo prigovora, žalbi niti zahtjeva za uvidom u dokumentaciju i ponude od strane ponuđača. Direktor je donio odluku o izboru najpovoljnijeg ponuđača (Niskogradnja Laktaši i Kors d.o.o. Laktaši) 06.11.2014. godine a 23.12.2014. godine potpisao ugovor sa izabranim konzorcijem za izgradnju GP Gradiška (I faza)

U toku revizije smo, kroz razgovor, a naknadno i kroz medijske natpise i sadržaj dokumenta Operativni program „Konkurentnost i kohezija“ za finansijsko period 2014. - 2020. godine koji je usvojilo Evropska komisija 12.12.2014. godine, imali priliku na određeni način upoznati se sa prioritetnim projektima Vlade R Hrvatske u koje po svoj prilici nije uključen projekt izgradnje mosta na Savi - GP Gradiška.

Napominjemo kako je zvanično još uvijek na snazi Sporazum o izgradnji međudržavnog mosta preko rijeke Save i priključnih graničnih dionica koji je potpisan između Ministarstva komunikacija i prometa BiH i državnog sekretara u Ministarstvu mora, prometa i komunikacija Republike Hrvatske.

Preporučujemo Upravi da analizira sve navedene činjenice prezentovane u pregledu provedenih aktivnosti, te da krajnje odgovorno pristupi provođenju daljih radnji kada je u pitanju navedeni projekat. S tim u vezi smatramo da se treba vrlo odgovorno pristupiti naspram mogućih promjena u pristupu Vlade R Hrvatske kada je u pitanju izgradnja mosta na Savi te to pitanje shodno procjeni delegirati višim nivoima vlasti radi davanja konkretnih smjernica Upravi, kao investitoru za izgradnju GP Gradiška, za dalje postupanje.

Izvođenje radova na sanaciji i rekonstrukciji GP Šamac (LOT 1- 154.608 KM, LOT 4 – 335.457 KM): Nabavka radova na sanaciji i rekonstrukciji objekta na Graničnom prelazu Šamac nakon majskih poplava provedena je putem otvorenog postupka podijeljenog u četiri LOT-a. Finansijska sredstva su osigurana iz sredstava koja je prema rebalansu iz budžeta izdvojila Uprava za pomoć poplavljenim područjima. Aktom o pokretanju nabavke skrenuta je pažnja da su sredstava operativna do 31.12.2014. godine i da se do tada mora izabrati ponuđač i potpisati ugovor. Procijenjena vrijednost navedene nabavke je bila milion KM. Nakon provedene procedure samo za dva LOT-a su izabrani ponuđači (LOT 1 I LOT 4) a za lotove 2 i 3 nije bio dovoljan broj ponuđača te je postupak poništen.

Kako su ugovori sa izabranim ponuđačima potpisani krajem 2014. godine to su sredstva po istim knjižena na razgraničenja (LOT 1 154.608 KM i LOT 4 335.457 KM).

U 2014. godini nije bilo realizacije sredstava po predmetnoj nabavci ali smo iz razgovora mogli zaključiti da je zbog kašnjenja u započinjanju radova i poništenja lotova 2 i 3 moguće da prvobitno procijenjeni troškovi budu znatno veći.

Kupovina poslovnog prostora u Sarajevu (14.153.338 KM): Vijeće ministara BiH je na 10. sjednici održanoj 12. juna 2012. godine donijelo Odluku o odobravanju „Projekta izgradnje objekata za regionalne centre Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine Mostar, Tuzla, Sarajevo i Banja Luka, izgradnje graničnog prijelaza Gradiška, rekonstrukcije graničnih prijelaza Vardište, Deleuša, Uvac, Gorica i Užljebić i obavljanja privremenih radova za izgradnju graničnih prijelaza Bijača i Svilaj“ koji će se uvrstiti u Program višegodišnjih kapitalnih ulaganja za period od 2011. do 2014. godine. Iako je iz navedene odluke jasno da je predmet odobravanja izgradnja, a ne kupovina objekta, novembra 2013. godine, Vijeće ministara BiH donosi Odluku o izmjenama i dopuni Odluke o projektu izgradnje, između ostalog, i objekta za Regionalni centar Sarajevo, tako što prvobitnu specifikaciju troškova koju su činili:

- nabavka zemljišta (3.000.000,00 KM) i
- izgradnja objekta (8.000.000,00 KM)

mijenja na način da ona glasi:

Izgradnja objekta za Regionalni centar Sarajevo:

- nabavka objekta (15.000.000,00 KM)
- opremanje objekta (1.000.000,00 KM).

Iako prvobitna, a i izmijenjena odluka zadržavaju termin *izgradnja* (podrazumijevajući nabavku zemljišta i izgradnju objekta), nije jasno zašto je specifikacijom troškova u izmijenjenoj odluci navedena *nabavka* objekta i njegovo opremanje.

Reviziji nije prezentovana adekvatna dokumentacija/obrazloženje kojom bi bila potkrijepljena odluka o promjeni prvobitnog stajališta koje je podrazumijevalo gradnju objekta i njegovoj preinaci u nabavku objekta.

Kupovini objekta se ipak pristupilo odlukom o raspisivanju javnog oglasa za prikupljanje ponuda za kupovinu poslovnog prostora u Sarajevu koja je donesena 28.01.2014. godine pri čemu se ista ne vezuje za Zakon o javnim nabavkama. Na raspisani javni oglas za prikupljanje ponuda javila su se četiri ponuđača. Prema zapisniku Komisije sačinjenog dana 03.03.2014. godine dat je prijedlog direktoru da se postupak poništi jer nijedan ponuđač nije dostavio kompletnu ponudu što je i prihvaćeno od direktora. Donesena je odluka o poništenju postupka od 05.03.2014. godine. Jedan od uslova/kriterija javnog oglasa bio je da udaljenost ponuđene zgrade ne bude veća od 2 km od zgrade Zajedničkih institucija BiH.

Odluka o ponovnom raspisivanju javnog oglasa za prikupljanje ponuda za kupovinu poslovnog prostora u Sarajevu donesena je 17.07.2014. godine. Procijenjena vrijednost nabavke je bila 14 miliona KM kao i u prvom postupku.

Jedan od uslova u tenderskoj dokumentaciji bilo je minimalno 2.300 m² neto uredskog prostora objekta. Osim toga, specifikacija prostora koji se nabavlja je bila znatno izmijenjena u odnosu na prvi javni poziv.

U zapisniku sa otvaranja ponuda od 03.09.2014. godine konstatovano je da su pristigle dvije ponude. Komisija je sačinila izvještaj 13.10.2014. godine u kojem je utvrđeno da se jedan od ponuđenih objekata nalazi 3.200 m od Zgrade zajedničkih institucija BiH, a ukupna cijena ponude je 16.098.147 KM, dok se drugi ponuđeni objekt nalazi 1.400 m od Zgrade zajedničkih institucija sa ponuđenom cijenom d 14.153.338 KM sa PDV-om.

Komisija je sačinila informaciju o utvrđenom stanju objekata koja je dostavljena direktoru. Izvještaj o ocjeni ponuda sačinjen je 13.11.2014. godine i upućen direktoru gdje se predlaže kupovina objekta za koji je ponuđena cijena 14.153.338 KM sa PDV-om. Prije donošenja odluke o izboru objekta sačinjeni su elaborati o procjeni vrijednosti objekata i kvaliteti ugrađenih materijala u objektima. Elaborate su sačinile dvije odvojene stručne komisije

sastavljene od vanjskih eksperata koje je angažovala Uprava. Prvobitnim rješenjem o imenovanju komisije bilo je predviđeno da jedna komisija izvrši i procjenu vrijednosti i procjenu kvaliteta gradnje, ali je naknadno doneseno drugo rješenje o imenovanju komisije samo za procjenu vrijednosti objekata.

Komisija je za obje lokacije procijenila istu vrijednost poslovnog prostora po metru kvadratnom 3.650 KM. Odluka o izboru najpovoljnijeg dobavljača donesena je 14.11.2014. godine. Ugovor sa izabranim dobavljačem je zaključen 18.12.2014. godine, a mišljenje Pravobranilaštva BiH je sačinjeno 19.12.2014. godine, a pečat o prijemu istog u Upravi je od 22.12.2014. godine.

Prema zaključenom ugovoru regulisano je da se plaćanje izvrši u roku najkasnije 30 dana od dana potpisa i notarske obrade ugovora i dostavljanja kupcu upotrebne dozvole i rješenja o etažiranju. U članu 8. se navodi da je prodavač obavezan da predmet iz člana 3. ugovora preda u roku od najmanje 30 dana od dana potpisivanja i notarske obrade ovog ugovora.

Prema ugovoru su predviđeni penali za kašnjenje u predaji objekta 0,10 dnevno od vrijednosti objekta najviše do 5 %. Dobavljač je ispostavio fakturu prema uslovima iz ugovora 05.01.2015. godine na iznos od 14.153.338 KM sa valutom na dan 17.01.2015. godine.

Plaćanje po navedenoj fakturi je izvršeno 14.01.2015. godine u ukupnom iznosu od 14.153.338 KM. Rok za predaju objekta je bio 18.01.2015. godine tj. 30 dana od potpisivanja ugovora i notarske obrade ugovora. Primopredaja objekta nije bila izvršena u vrijeme vršenja revizije (druga polovica aprila 2015. godine). Prema dobijenim informacijama, Uprava je prolongirala preuzimanje objekta zbog obaveza koje se tim postupkom preuzimaju, a zbog činjenice da namještaj za opremanje objekta još nije nabavljen.

Na osnovu provedenih aktivnosti možemo zaključiti sljedeće: *da je uvidom u tendersku dokumentaciju konstatovano da je kao jedan od kriterija i u prvom i u ponovljenom postupku bila ne veća od 2 km udaljenost od zgrade Parlamenta BiH; da je specifikacija prostora koji se nabavlja znatno izmijenjena u drugom, u odnosu na prvi postupak; da je jedan od uslova u specifikaciji ponude bio da ponuđeni neto uredski prostor bude minimalno 2.300 m², a ponuđeni neto uredski prostor izabranog objekta je površine 2.215 m²; da objekt koji nije odabran kao najpovoljniji prema kriterijima iz same tenderske dokumentacije (udaljenost do 2 km) nije bio prihvatljiv, isti je ipak bio predmetom procjena ekspertnih komisija u vezi procjene kvaliteta gradnje i vrijednosti objekta; da je ekspertna komisija procijenila da je vrijednost m² poslovnog prostora i u jednom i u drugom ponuđenom objektu ista.*

Ukupno plaćeni iznos za navedeni objekt iznosi 14.153.338 KM ukupne površine od 5.047 metara kvadratnih, od toga neto uredskih prostor iznosi 2.215 metra kvadratna, a prosječno plaćena cijena ukupnog prostora iznosi 2.804 KM.

Kupanja poslovnog prostora na ovakav način tj. stavljanjem kriterija udaljenosti od određene tačke (u ovom slučaju Zgrade zajedničkih institucija) ostavlja se veliki prostor za mogućnost preferencije već unaprijed određenog - ciljanoga objekta (jednostavnom analizom tržišta prije raspisivanja javnog oglasa može se vrlo lako doći do informacije što tržište nudi – te u tom pravcu i kreirati tendersku dokumentaciju - kriterije). S obzirom da su nabavke poslovnih prostora izuzete od primjene procedura ZJN, u ovakvim slučajevima ključna je opredjeljenost institucija vlasti da pitanje smještajnih kapaciteta institucija BiH rješavaju na transparentan, pravedan i racionalan način. Ovakvo opredjeljenje se mora zasnivati na sveobuhvatnim analizama i studijama opravdanosti i jasno definisanim jedinstvenim kriterijima (iako je na nivou institucija BiH bilo određenih inicijativa nažalost, ovakvih opredjeljenja u pisanom obliku nema). Ovakve analize treba da pokažu opravdanost odgovarajućih rješenja u smislu kupovine, izgradnje, zakupa, udaljenosti lokacije, veličine, kao i regulisanje ko bi trebao da sprovodi ovakve transakcije itd.). Bez zadovoljavanja navedenih pretpostavki, teško je dati preciznu ocjenu sprovedenih procedura korištenjem revizionih metoda.

Jednostavno, sistem je postavljen tako da pruža mogućnost preferencije i ostavlja prostor za sumnje i moguće nedozvoljene radnje pri realizaciji ovakvih transakcija.

U nedostatku strategije za rješavanje pitanja smještaja institucija BiH na nivou VM BiH, u kojoj bi se na osnovu analiza svih opcija za smještaj institucija BiH odredila

najekonomičnija rješenja, preporučujemo da se prilikom nabavke objekata za smještaj institucije BiH prethodno urade potrebne analize u pogledu mogućih opcija za rješavanje pitanja smještaja u pogledu ekonomičnosti i funkcionalnosti objekata za smještaj, te da se prilikom određivanja kriterija za izbor lokacije izvrši analiza uticaja na konkurentnost, s posebnim naglaskom na pravilno vrednovanje potreba institucije da bude smještena na lokaciji koja ravnomjerno zadovoljava potrebe klijenata institucije (građana i preduzetnika) i potrebe institucije za komunikaciju sa drugim institucijama BiH. Nadalje, bilo bi korisno da se definiše i ko bi ovakve složene i specifične transakcije trebao operativno provoditi i posebno donositi konačnu odluku o nabavci.

Nabavka bankarskih usluga: Direktor Uprave je 28.10.2014. godine donio odluku o provođenju postupka javne nabavke usluga prikupljanja i transfera prikupljenih prihoda na Jedinstveni račun kod Centralne banke.

Aktom Sektora za informacione tehnologije od 13.11.2014. godine koji je upućen Sektoru za poslovne usluge skrenuta je pažnja da se u Upravi implementira projekt Asycuda world koji će biti uveden 01.01.2016. godine te da isti pruža niz mogućnosti u vezi sa finansijskim dijelom poslovanja. S tim u vezi spomenuta je mogućnost elektronskog bankarstva kao i potreba da banke prilagode svoj informacioni sistem novim mogućnostima Asycuda World-a.

Kako smo informisani zbog navedenog obustavljen je postupak nabavke bankarskih usluga ali ne postoji akt koji poništava odluku o pokretanju postupka nabavke koju je donio direktor Uprave.

Nabavka informatičke opreme za nastavak PKI infrastrukture–faza II (1.454.342 KM):

Procijenjena vrijednost nabavke u iznosu od 1.500.000 KM a provedena je putem otvorenog postupak međunarodne konkurencije. Nabavka je bila podijeljena u tri LOT-a: LOT-1 nabavka i isporuka NCTS infrastrukture, LOT-2 nabavka i isporuka komunikacione opreme i LOT-3 nabavka i isporuka računarske opreme i softvera za nastavak primjene PKI.

Zaključeno je da tehnička specifikacija nije imala elemente pozivanja na robe određene robne marke radi favorizovanja određenih dobavljača. Četrnaest dobavljača je preuzelo tendersku dokumentaciju, a do roka predviđenog za prijem ponuda pristiglo je četiri ponude. Komisija za javne nabavke je utvrdila da su svi dobavljači zadovoljili formalno pravne uslove, a nakon analize tehničkih elementa konstatovano je da za sve lotove postoje tri prihvatljive ponude.

Ugovorni organ je preduzeo sve potrebne mjere kako bi se osigurala pravedna i aktivna konkurencija, pa je Komisija dala preporuku za sklapanje ugovora sa najpovoljnijim dobavljačima za sve LOT-ove. Ugovorni organ je postupajući po preporuci komisije donio odluku o izboru najpovoljnijih dobavljača. Sa izabranim dobavljačima su zaključeni ugovori i to za LOT-1 u vrijednosti od 163.098 KM sa PDV-om, za LOT-2 u vrijednosti od 239.823 KM sa PDV - om i za LOT-3 u vrijednosti od 1.051.420 KM sa PDVom.

Isporuka roba, za LOT-1 i LOT-2 izvršena je u potpunosti od dobavljača izabranih u postupku nabavke u skladu sa ugovorenim uslovima. Djelimična isporuka roba, usluga i softvera za LOT-3 izvršena je od dobavljača izabranog u postupku nabavke u skladu sa ugovorenim uslovima. Preostalo je da se za LOT-3 isporuči jedan uređaj za sigurno generisanje i skladištenje kriptografskih ključeva i programski sistemi za upravljanje dokumentima i smart karticama.

Sugeriše se Upravi da u slučaju kašnjenja u isporuci roba i usluga primjenjuje dosljedno ugovorom predviđene kazne (penale) za nepoštovanje ugovornih obaveza izuzimajući pri tome razloge koji mogu biti uzrokovani višom silom.

Nabavka vršenja usluga za razvoj i uvođenje novog tranzitnog sistema u carinski podsistem informacionog sistema Uprave (7.938.450 KM): Uprava je odlučila u carinski podsistem IS Uprave implementirati novi tranzitni sistem kompatibilan sa EU zakonodavstvom u svrhu interkonektivnosti i interoperabilnosti sa EU sistemima, kako bi pristupila Konvenciji o zajedničkom provoznom postupku koji se primjenjuje u 33 zemlje. U vezi s tim Uprava je predložila kriterije za vrednovanje ponuda (100% cijena) i procijenila vrijednost nabavke na oko 8 miliona KM. Naime, Upravni odbor Uprave je na 138. sjednici odobrio izmjenu Odluke o

Programu VKU za period 2011.-2014. i dao saglasnost da Odluka za NCTS – New Computerised Transit System - ide u dalju proceduru prema Ministarstvu finansija i trezora BiH koje je dalo pozitivno mišljenje na Prijedlog odluke o odobravanju projekta „Implementacija NCTS u BiH“.

Vijeće ministara je na 66. sjednici održanoj 23.10.2013. godine donijelo Odluku o odobravanju projekta „Implementacija NCTS u BiH“ koji će se uvrstiti u Program VKU za period 2013. do 2016. godine procijenjene vrijednosti 13.990.000,00 KM (10.500.000,00 KM iz budžeta i 3.390.000,00 KM iz IPA fondova).

Sredstva za nabavku usluga za razvoj i uvođenje tranzitnog sistema u carinski podsistem IS Uprave su dakle osigurana u budžetu kroz program VKU. Namjenskom strukturom višegodišnjih projekata za 2014. godinu na poziciji nabavke stalnih sredstava u obliku prava, softveri za implementaciju NCTS-a, planirana su sredstva u iznosu od 8.344.600 KM. U procesu revizije se nismo uvjerali u postojanje pisane analize koja bi potkrijepila procijenjenu vrijednost projekta. Uprava je donijela odluku o nabavci, pripremila tendersku dokumentaciju i tehničku specifikaciju i provela otvoreni postupak međunarodne konkurencije. Tehnička specifikacija nije imala elemente pozivanja na softver određene robne marke radi favorizovanja određenih dobavljača. Tenderskom dokumentacijom je tražena Izjava da će izabrani dobavljač osigurati uslugu održavanja novog tranzitnog sistema u budućnosti na period od najmanje 5 godina od isteka garantnog roka, što bi se definisalo naknadnim ugovorom i to prije isteka garantnog roka. Tenderskom dokumentacijom je predviđeno da je dobavljač dužan u roku od 30 dana, računajući od dana zaključenja ugovora, a prije uplate avansa u iznosu od 30% od ukupne cijene ponude, dostaviti bezuslovnu bankarsku garanciju u visini avansa naplativu po prvom pozivu sa rokom trajanja do završetka testne faze, tj. do 30.09.2015. godine.

Osam dobavljača je preuzelo (otkupilo) tendersku dokumentaciju, a do roka predviđenog za prijem ponuda pristigle su tri ponude koje su ocijenjene kao prihvatljive. Komisija je utvrdila da je ugovorni organ preduzeo sve potrebne mjere kako bi se osigurala pravedna i aktivna konkurencija, i dalo preporuku za sklapanje ugovora sa najpovoljnijim dobavljačem.

Pravobranilaštvo je dalo pozitivno mišljenje na nacrt ugovora, pa je sa izabranim dobavljačem 28.10.2014. godine zaključen ugovor o vršenju usluge za razvoj i uvođenje novog tranzitnog sistema u carinski podsistem IS Uprave BiH u iznosu od 7.938.450,00 KM sa PDV-om. Testni softver za novi tranzitni sistem treba biti gotov do 1.7.2015. godine, a testno period do 30.9.2015. godine. Prema ugovorenim uslovima Uprava će biti vlasnik izvornog koda, a dobavljač se obavezao da će pružati usluge održavanja sistema u budućnosti i to 5 godina (od 1.1.2017. do 1.1.2022. godine) nakon isteka garantnog perioda, te da će u periodu održavanja imati na raspolaganju sve objekte i kadrove neophodne za realizaciju usluga u sjedištu Uprave. Na ovaj način Uprava se osigurala da će imati 5 godina funkcionalan sistem, ali se postavlja pitanje je li to u skladu sa najboljom praksom. Treba imati u vidu da su u ovom momentu nepoznati uslovi i način pod kojim će se realizovati ugovor o održavanju. Pored toga, nisu osigurana budžetska sredstva za ove potrebe za period od 5 godina. Smatramo da je bolja praksa implementacija sistema sa produženom garancijom nego ovakav način održavanja, naročito kada se radi o ovako kompleksnim sistemima.

Dobavljač je pravovremeno dostavio bankarsku garanciju za dobro izvršenje ugovora u vrijednosti od 10% od ponuđene cijene sa rokom trajanja garancije od dana potpisivanja do 1.1.2022. godine i garanciju za povrat avansa. Uprava je uplatila 30% vrijednosti (2.381.535 KM sa PDV-om) avansno u ugovorenom roku (30 dana od dana zaključenja ugovora), a preostalih 70 % treba biti uplaćeno po potpisivanju zapisnika o primopredaji novog tranzitnog sistema u roku d 30 dana po ispostavljenoj fakturi. Planirano je da sistem radi na istom hardveru kao i novi carinski informacioni sistem (Asycuda World), a oba sistema će koristiti iste softverske licence.

Preporučujemo da Uprava, prilikom utvrđivanja procijenjene vrijednosti projekata koji su predmetom postupaka javnih nabavki, obavezno sačinjava detaljnu analizu koja bi bila podloga za procjenu vrijednosti projekata.

Također, preporučujemo da se, u slučaju ukazivanja potrebe, detaljno obrazloži razlog uključivanja avansa u tendersku dokumentaciju.

Sugerišemo da se omogući pravovremena implementacija navedenog sistema u skladu sa zaključenim ugovorom. NCTS sistem bi bilo dobro kreirati kao dio Asycuda World sistema na način koji olakšava buduće održavanje i nadogradnje cjelokupnog sistema.

Preporučujemo da se preispita potreba i neophodnost ugovaranja održavanja sistema na period od 5 godina te da se u sličnim situacijama razmotri ugovaranja produženog garantnog perioda za implementovane sisteme.

Potrebno je da se, prilikom zaključivanja netipičnih ugovora koji se sklapaju na duže periode, a za koje nije odobren budžet u potpunosti, pribavi i saglasnost Vijeća ministara BiH.

Napominjemo kako za ostale provedene procedure javnih nabavki u Upravi revizijom nisu utvrđene značajnija odstupanja od primjene Zakona o javnim nabavkama.

9. Prihodi

Uprava je u 2014. godini planirala vlastite prihode u ukupnom iznosu od 24.720.000 KM. U posmatranom periodu prihodi su realizovani u iznosu od 26.050.174 KM. U skladu sa navedenim ostvarenje prihoda u odnosu na planirano je 105 %.

Struktura ostvarenih prihoda je kako slijedi: takse u iznosu od 22.763.655 KM, naknada troškova štampanja i kupovine kontrolnih i poreskih markica u iznosu od 2.971.389 KM (planirano 3.900.000 KM – prihodi manji za 928.611 KM od planiranih), prihodi od iznajmljivanja prostora na GP u iznosu od 221.436 KM, ostali prihodi 49.941 KM, primici od prodaje stalnih sredstava u iznosu od 20.399 KM ..

I pored date preporuke o obavezi praćenja odnosno kontroli naplate prihoda posebno onih koji su najzastupljeniji u strukturi ukupnih prihoda Uprave (takse) zaključeno je da Uprava još uvijek ne primjenjuje Uputstvo MFT koje se odnosi na kontrolu naplate prihoda.

U toku revizije se nismo uvjerali da je Uprava uspjela riješiti pitanje kontrole naplate prihoda izuzevši što smo uočili da je bilo sastanka na navedenu temu u kontekstu uvođenja Asycuda world sistem i NTCS sistema.

Kada je u pitanju naplata potraživanja na osnovu najma prostora na GP konstatovano je da postoje obaveze iz ranijeg perioda koje nisu izmirene. (saldo sa 31.12.2014. godine 94.112 KM).

Konstatovano je da je u ugovorima između Uprave i pravnih osoba na graničnim prijelazima regulisano pitanje naplate potraživanja kroz osiguranje bankarske garancije na iznos godišnje zakupnine.

U skladu sa tim ukoliko se ugovori poštuju sa obje strane i vrši aktiviranje garancija ukoliko se obaveze ne izmiruju redovno, postavlja se pitanje kumulisanja duga kod određenih pravnih osoba prema Upravi.

Preporučuje se dosljedna primjena ugovora zaključenih sa pravnim osobama za zakupljene prostore na graničnim prijelazima.

Primici od prodaje stalnih sredstva (vozila) ostvareni su u iznosu od 19.481 KM i to za prodaju vozila 7 vozila u RC Banja Luka putem licitacije. Prilikom prodaje vozila nije prethodno vršena procjena vrijednosti kroz angažovanje eksperta (vještaka) izvan Uprave. Procjenu su vršile na osnovu kataloških vrijednosti osobe iz Uprave.

10. Ostalo

10.1 Upravni odbor Uprave za indirektno oporezivanje

Zakonom o sistemu indirektnog oporezivanja u BiH uspostavljen je Upravni odbor Uprave. Upravni odbor je organ koji nadzire rad Uprave i koji je odgovoran direktno Vijeću ministara BiH. Upravni odbor je nadležan za utvrđivanje prijedloga politike indirektnog oporezivanja, on definiše strateške ciljeve i odobrava godišnji plan rada i budžet Uprave, podzakonske akte i ostale provedbene propise koje priprema Uprava.

Upravni odbor sastoji se od šest članova. Članovi odbora su ministar finansija i trezora BiH, ministri finansija FBiH i RS i tri stručnjaka za indirektno oporezivanje. Svi ministri su članovi Odbora po službenoj dužnosti, a po jednog stručnog člana imenuju Vijeće ministara BiH i Vlade FBiH i RS. Predstavnik Brčko distrikta BiH i predstavnik Centralne banke BiH imaju status posmatrača u Odboru. Mandat članova Odbora je pet godina. *Prema Zakonu o sistemu indirektnog oporezivanja Upravni odbor je pravna osoba – a čiji status kao takav još uvijek nije regulisan u skladu sa članom 15. spomenutog Zakona i Zakona o registraciji pravnih osoba koje osnivaju institucije Bosne i Hercegovine. Nadalje, utvrdili smo kako je Ministarstvo pravde BiH izdalo Rješenje o izradi pečata Upravnom odboru Uprave za indirektno oporezivanje BiH iz Mostara (broj UP08-07-11-608/09 od 29.04.2009. godine).*

Preporučujemo što hitnije regulisanje pravnog statusa Upravnog odbora Uprave, budući da nastavak rada u neregulisanom statusu može imati negativne posljedice.

Ukupno odobrena sredstva za Upravni odbor u okviru budžeta Uprave za 2014. godinu iznose 648.000KM, a ista su realizovana u iznosu od 604.094 KM ili 93 % u odnosu na odobrena sredstva. Najznačajniji izdaci se odnose na: ugovorene usluge 331.762 KM u okviru kojih se na neto naknade članovima Upravnog odbora odnosi 229.462 KM; bruto plaće i naknade (243.558 KM) i naknade troškova zaposlenih 22.840 KM.

Bruto plaće i naknade plaća (243.558 KM): Ukupno ostvarene bruto plaće i naknade iz plaća za zaposlene pri Upravnom odboru Uprave sa 31.12.2014. godine iznose 243.558 KM. Sa 31.10.2014. godine pri Upravnom odboru je bilo zaposleno 7 osoba (rukovodilac ureda predsjedavajućeg UO, tri rukovodioca odjeljenja, stručni savjetnik, makroekonomista te stručni savjetnik analitičar – dva izvršioca). Plaće zaposlenih se obračunavaju u skladu sa odredbama Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine. *Radnom mjestu stručni savjetnik - makroekonomista rješenjem o razvrstavanju radnog mjesta u platni razred Uprava je isto svrstala u B4 i dodijeljen koeficijent 3,25 a shodno koeficijentu koji je navedenom radnom mjestu dodijeljen prije usvajanja Zakona o plaćama i naknadama u institucijama BiH. U skladu sa Zakonom o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine pozicija stručni savjetnik ima koeficijent 2,73.*

Ugovori o djelu (7.200 KM): Ugovorom o vršenju poslova portparola za potrebe UO Uprave angažovana je jedna osoba – inače državni službenik u jednoj od institucija BiH uz naknadu od 600 KM mjesečno (ugovor teče od 01.07.2012.), što na godišnjem nivou iznosi 7.200 KM. Ugovorom je definisan početak angažovanja, ali nije definisan rok na koji je osoba angažovana kao ni obaveza podnošenja izvještaja o obavljenim poslovima. Pravilnikom o unutrašnjoj strukturi i sistematizaciji radnih mjesta organizacionih jedinica Upravnog odbora Uprave (2008. godina) i Pravilnikom o izmjeni istog (2012. godina) definisana je struktura, broj izvršilaca, obim poslova i uslovi za obavljanje poslova u osnovnim organizacionim jedinicama UO Uprave. Mjesto portparola nije predviđeno navedenim Pravilnikom, dok su poslovi koordinacije odnosa predsjedavajućeg s medijima i javnošću predviđeni pod radnim mjestom stručnog savjetnika, a kasnije rukovodioca Ureda predsjedavajućeg UO Uprave koje je i popunjeno.

U cilju racionalizacije i namjenskog trošenja javnih sredstava mišljenja smo kako je potrebno preispitati opravdanost ovakvog angažovanja.

Izdaci za rad Upravnog i Nadzornog odbora i drugih tijela (229.462,40 KM): U skladu sa Odlukom, visina mjesečne naknade za člana iz reda stručnjaka iznosi 3.200 KM, za entitetske ministre po 2.080 KM, za predsjedavajućeg UO naknada iznosi 2.288 KM, za posmatrača u UO iz CB i BD po 1.600 KM. Ukupne neto isplate (8 članova UO) sa 31.12.2014. godine po ovim naknadama su iznosile **229.462,40 KM** i održano je 17 sjednica (13 redovnih i 4 vanrednih sjednica). Pojedinačne isplate na godišnjem nivou kretale su se u rasponu od 19.200 KM do 38.400 KM.

Upravni odbor Uprave je na svojoj 119. sjednici održanoj 02.03.2012. godine usvojio Odluku o utvrđivanju visine naknada članovima Upravnog odbora Uprave i posmatračima.

U skladu sa ranije datim preporukama, ističemo potrebu preispitivanja Odluke o isplati naknada članovima Upravnog odbora, uzimajući u obzir samu primjerenost i opravdanost visine datih naknada sa aspekta racionalnijeg raspolaganja javnim sredstvima. Posebno naglašavamo činjenicu kako određeni članovi UO (članstvo po službenoj dužnosti) već primaju plaću za poslove koje obavljaju u institucijama u kojima su redovno zaposleni.

Revizija prikupljanja i raspodjele prihoda: Utvrdili smo kako nije bilo aktivnosti Upravnog odbora Uprave po pitanju angažovanja usluga eksterne revizije za revidiranje prikupljanja i raspodjele prihoda sa Jedinственог računa Uprave. Napominjemo da se u toku 2014. godine prikupilo više od 6 milijardi KM, a da navedena sredstva nisu bila predmetom revizije. Posljednja revizija prikupljanja i raspodjele prihoda sa Jedinственог računa Uprave izvršena je za 2009. godinu, što po mišljenju revizije nije dobra praksa.

Ponovno preporučujemo Upravnom odboru Uprave da razmotri pitanje revidiranja prikupljanja i raspodjele sredstava sa Jedinственог računa Uprave, s obzirom na to da se radi o izuzetno značajnim finansijskim sredstvima.

U skladu sa Zakonom o sistemu indirektnog oporezivanja u BiH, članom 8. je regulisano kako je direktor odgovoran za izradu godišnjeg izvještaja o finansijskom stanju i aktivnostima Uprave i dostavlja ga Upravnom odboru. Upravni odbor revidira direktorov godišnji izvještaj i objavljuje ga u Službenom glasniku BiH po završetku svake finansijske godine. Tokom revizije uočili smo da ne postoji praksa objavljivanja izvještaja o radu Uprave. Nadalje, primijetili smo kako Upravni odbor ne sačinjava godišnje izvještaje o svom radu.

Smatramo kako bi revidirani izvještaj o finansijskom stanju i aktivnostima trebalo objavljivati u službenim glasnicima u skladu sa zakonskom regulativom a mišljenja smo također, kako bi bilo korisno i svrsishodno sačinjavanje izvještaja o radu Upravnog odbora Uprave.

10.2 Usluge štampanja poreskih markica

Budžetom za 2014. godinu bili su planirani rashodi na osnovu štampanja akciznih markica u iznosu od 2.780.000 KM. Ukupno realizovani izdaci na osnovu toga iznose 2.710.176 KM. Sve poslove u vezi štampanja akciznih i kontrolnih markica za Upravu vrši već duže period jedan dobavljač (Grafotisak d.o.o. Grude). Za provođenje aktivnosti štampanja akciznih i kontrolnih markica potrebni su zahtjevni uslovi pa je uključanje konkurencije u ovaj posao vrlo upitno i u narednom periodu.

Za provođenje postupka nabavke postavljaju se određeni kriteriji i uglavnom se na iste javlja samo Grafotisak d.o.o. Grude. U 2014. godini na snazi je bio okvirni sporazum odnosno ugovor o štampanju akciznih i kontrolnih markica za duhan, alkohol, kahvu u 2014. godini je pokrenut i okončan postupak za nabavkom kontrolnih markica za brašno u vrijednosti od 143.840 KM.

10.3 Problematika oduzete robe¹⁶

Tokom revizije utvrdili smo kako se Uprava suočava sa dugogodišnjim poteškoćama po pitanju oduzete robe i načinom raspolaganja istom, te kako ovo područje nije sistemski uređeno. Postojeći pravni okvir koji je u nadležnosti Vijeća ministara BiH, Upravnog odbora Uprave i rukovodstva Uprave, te uspostavljene prakse i aktivnosti ostalih institucija uključenih u proces, prema mišljenju revizije, nisu u funkciji učinkovitog upravljanja oduzetom carinskom robom.

Glavni problemi sa oduzetom robom su: dugotrajnost sudskih sporova, pitanje raspolaganja kvarljivom robom, zaštita intelektualnog vlasništva, uslovi održavanja, neregulisana pitanja prodaje oduzete robe, donacije – kako i na koji način postupati sa istima. Poseban problem ističe se sa oduzetim automobilima kojih u 2014. godini ukupno ima 2.679, od toga 1.100 automobila sa pravosnažnom odlukom i 1579 koji nemaju pravosnažnu odluku (napominjemo kako je veliki broj oduzetih automobila potpuno devastiran).

Uočili smo kako se problemi sa oduzetom robom samo godinama gomilaju, nema adekvatnog rješenja, s vremena na vrijeme ima određenih inicijativa, ali sve se to završi samo na pokušaju (uočena inertnost mnogih u procesu, postojeći provedbeni akti su neprecizni i ne daju jasna uputstva nosiocima aktivnosti u svim fazama procesa).

Utisak revizije je kako se problem sa oduzetom robom godinama usložnjava, a isti se suštinski ne rješava. Stanje sa oduzetom robom stvara ogromne probleme i poteškoće, te povećava razne vrste rizika po upravljanju i raspolaganju istom. Postojećim načinom rada ne osigurava se efikasno upravljanje oduzetom robom.

Sugerišemo Upravi da izvrši analizu stanja oduzete robe i adekvatnosti uslova skladištenja i čuvanja robe te njihovog uticaja na stanje koje direktno utiče na vrijednost robe. Nadalje, hitno je potrebno putem nadležnih institucija (VM i UO Uprave) donijeti jasna i precizna pravila i procedure za načine postupanja sa oduzetom robom (postupanje sa privremeno oduzetom robom, pravosnažno oduzeta roba, prodaja, doniranje – procedure i kriteriji, uništenje i slično). Dosadašnjim načinom rada samo se stvaraju dodatni troškovi, povećavaju se rizici raznih vrsta zloupotreba i opterećuju cjelokupno poslovanje Uprave.

11. Prinudna naplata

Prema rekapitulaciji dugovanja na osnovu upravnog postupka i prinudnih rješenja iz carinskog postupka bivših carinskih uprava na 18.03.2014. godine koje je izradila Uprava, sveukupan ostatak duga, odnosno visina sredstava za naplatu je iznosila 31.397.321 KM. Prema izvještaju Uprave na bazi podataka dobijenih od strane regionalnih centara sa 28.02.2015. godine -ostatak duga je iznosio 30.127.151 KM. Smanjenje duga u iznosu od 1.270.169 KM se prema navodima odgovornih u Upravi odnosi na proglašenje zastare.

Po preporukama iz Izvještaja o reviziji za 2013. godine Uprava je provodila aktivnosti u smislu upućivanja dopisa svim regionalnim centrima (Odsjek za poslovne usluge, Grupa za prinudnu naplatu) da se preduzmu mjere kako bi se spriječilo eventualno nastupanje zastare.

I dalje su prisutni problemi nedostatka edukacija postojećeg kadra u vezi sa procjenama vrijednosti nekretnina iz kojih bi se trebala naplatiti porezna dugovanja.

Iako se Odsjek za prinudnu naplatu obraćao Odsjeku za obuku vezano za područje prodaje nepokretne imovine zaplijenjene u postupku prinudne naplate, nismo upoznati da su na ovu i slične teme organizovane obuke.

Smatramo kako se treba mnogo više pažnje posvetiti problemu prinudne naplate, analiziranjem svakog slučaja ponaosob, te preduzimati odgovarajuće aktivnosti da bi

¹⁶ Napominjemo kako je urađena revizija učinka na temu "Upravljanje robom oduzetom u carinskim postupcima" - nalazi, zaključci i preporuke su dostupni na web stranici Ureda za reviziju institucija BiH – www.revizija.gov.ba.

se spriječile sve moguće posljedice pasivnog ili neodgovarajućeg postupanja po navedenoj problematici.

Nadalje, preporučujemo Upravi, gdje je moguće i opravdano, da koristi usluge ovlaštenih sudskih vještaka ili ovlaštenih ustanova specijalizovanih za ovu vrstu poslova ili da educiraju vlastite kadrove.

12. Sudski sporovi

Ukupni izdaci na poziciji sudski sporovi u okviru ugovorenih usluga u 2014. godini iznose 77.098 KM. Osim toga na poziciji zatezne kamate evidentiran je iznos od 7.899 KM dok je u 2013. godini plaćeno na osnovu zateznih kamata 3.555 KM.

Izdaci za sudske sporove se uglavnom odnose na troškove postupka. Najznačajniji iznos od 4.126 KM se odnosi na troškove postupka vezane poništenje postupka nabavke tonera nakon donošenja rješenja o poništenju Ureda za razmatranje žalbi.

S obzirom da je iznos izdataka za zatezne kamate više nego udvostručen u odnosu na 2013. godinu potrebno je posvetiti posebnu pažnju redovnom izmirenju obaveza.

Već duži vremenski period sudski sporovi predstavljaju jedan od važnih aspekata rada u Upravi. Ovome u prilog idu i činjenice da se radi o velikom broju postupaka te visoki iznosi koji su predmet postupaka (uključujući i sporove vezane za raspodjelu prihoda od indirektnih poreza). S obzirom da revizija nije primijetila znatno poboljšanje u odnosu na prošlogodišnji, statistički podaci nisu bili predmet ovog izvještaja.

Uvidom u evidencije o sporovima pred nadležnim sudovima, u kojim se kao jedna od strana pojavljuje Uprava, revizija je utvrdila značajan broj istih i visoku procijenjenu vrijednost potraživanja (primjeri, vrijednost pojedinačne parnice u iznosu od preko 3.500.000 KM, odnosno 102.088 KM na osnovu naknade štete, te pobijanje potraživanja na osnovu stečajnog postupka u visini 212.378 KM).

Problemi i dalje postoje, naročito kada su u pitanju rokovi parničnog, upravnog i drugih postupaka. Ovdje je potrebno navesti da je novi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji predvidio posebnu unutrašnju organizacionu jedinicu a čiji je jedan od zadataka i povećanje efikasnosti rada kada su u pitanju sporovi pred nadležnim sudovima. Jedinica je otpočela sa radom ali, s obzirom na kratak period rada iste, još je rano za ocjenu njene efikasnosti.

Imajući u vidu da broj sporova na godišnjem nivou ima svojevrsnu konstantu, potrebno je pružiti što jaču podršku novoformiranom odjeljenju kako bi se omogućio njegov rad u punom kapacitetu. Efikasan i pravovremen rad ovog odjeljenja treba da bude jedan od prioriteta u narednom periodu kako bi se uspostavio nesmetan sistem protoka informacija u cilju što promptnije reakcije Uprave od nastanka parnice do pravomoćne odnosno izvršne odluke nadležnog suda.

Nadalje postoje određeni problemi kada je u pitanju obračunavanje zatezne kamate na osnovu kašnjenja u vezi sa plaćanjem carinskih dadžbina. Kada je u pitanju naplata zatezne kamate, postojali su određeni problemi u vezi rokova za plaćanje carinskih dadžbina, i to po dva osnova. Prvi od njih je neujednačeno postupanje prvostepenih organizacionih jedinica, a koji je riješen zauzimanjem jedinstvenog stava – da zakašnjenje nastupa danom obavještenja.

Sa druge strane, Sud BiH je, postupajući u upravnom sporu, a rješavajući o zakonitosti pojedinačnih upravnih akata Uprave imao različite odluke.

Naime, u različitim predmetima, pokrenutim po istom osnovu, Sud je zauzeo različite stavove, jedan po kojem su u zakašnjenje za plaćanje carinskih dadžbina ulazi tek protekom 10 dana od dana prijema obavještenja o obavezi plaćanja, odnosno Sud je prihvatio stav Uprave u vezi naplate dugovanja. Imajući u vidu gore navedeno, očigledno je da postoji problem koji onemogućava maksimalnu efikasnu naplatu zatezne kamate, te da postupanje Uprave

slijedeći bilo koji od stavova Suda, može u upravnom postupku proizvesti drugačiju odluku Suda.

Ne ulazeći u presude Suda BiH, preporučujemo da rukovodstvo Uprave eventualno razmotri mogućnost da zatraži zvanično tumačenje spornih zakonskih odredba kako bi se prevazišao nastali problem.

13. Korespondencija

Uprava nije dostavila komentare na Nacrt izvještaja o reviziji za 2014. godinu, tako da ovaj Izvještaj predstavlja konačni izvještaj bez korekcija u odnosu na Nacrt izvještaja o reviziji za 2014. godinu.

**Rukovodilac Odjeljenja za
finansijsku reviziju, rukovodilac
tima**

Miro Galić, viši revizor

**Članovi tima za
finansijsku reviziju**

Nedžad Hajtić, viši revizor

Nermin Hamzagić, viši revizor

Lutvija Šrndić, revizor

**Rukovodilac Odjeljenja za
razvoj, metodologiju
i kontrolu kvalitete**

Dragoljub Kovinčić, viši revizor

III PRILOG

FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI I IZJAVA O ODGOVORNOSTIMA

Pregled rashoda proračuna za 2014. godinu

Naziv institucije: Uprava za neizravno oporezivanje BiH

Tablica I.

Opis	Odobreni proračun	Usklađivanj a proračuna	Ukupni proračun (2+3)	Izvršenje proračuna	Index 5/4
1	2	3	4	5	6
1. Tekući izdaci	79.583.000	238.033	79.821.033	79.543.013	100
Bruto plaće i naknade	57.032.000	570.000	57.602.000	57.582.695	100
Naknade troškova zaposlenih	9.675.000	-42.000	9.633.000	9.630.179	100
Putni troškovi	249.000	111.533	360.533	308.761	86
Izdaci telefonskih i pošt.usluga	1.670.000	232.500	1.902.500	1.884.442	99
Izdaci za energiju i kom. usluge	2.015.000	8.000	2.023.000	2.011.325	99
Nabavka materijala	1.289.000	44.000	1.333.000	1.330.214	100
Izdaci za usl. prijevoza i goriva	791.000	10.000	801.000	800.851	100
Unajmljivanje imovine i opreme	1.425.000	5.000	1.430.000	1.397.872	98
Izdaci za tekuće održavanje	1.012.000	-170.000	842.000	801.357	95
Izdaci za osiguranje	181.000	0	181.000	178.895	97
Ugovorene i druge posebne usluge	4.244.000	-531.000	3.713.000	3.616.421	
2. Kapitalni izdaci	1.787.000	0	1.787.000	1.553.574	87
Nabavka zemljišta	0		0	0	
Nabavka građevina	0		0	0	
Nabavka opreme	1.109.000	-70.000	1.039.000	994.428	96
Nabavka ostalih stalnih sredstava	0	70.000	70.000	63.180	90
Rekonstrukcija i invest.održavanje	678.000		678.000	495.966	73
3. Tekući grantovi	0	0	0	0	0
4. Višegodišnja kapitalna ulaganja	31.700.000	38.422.406	70.122.406	14.344.907	20
Nabavka zemljišta	0	0	0	0	0
Nabavka građevina	21.600.000	35.939.108	57.539.108	14.161.106	25
Nabavka opreme	10.100.000	-6.705.092	3.394.908	8.767	0
Nabavka ostalih stalnih sredstava	0	8.344.600	8.344.600	0	0
Rekonstrukcija i invest. održavanje	0	843.790	843.790	175.034	21
5. Novčane donacije	0	0	0	0	0
Ukupno (1+2+3+4+5)	113.070.000	38.660.439	151.730.439	95.441.494	63

Napomena: kolona 2 u zbiru treba da odgovara odobrenom proračunu po zakonu tako što: višegodišnje kapitalne izdatke odobrene u proračunu za tekuću godinu treba prikazati pod red.brojem 4. u koloni 2. višegodišnje kapitalne izdatke prenesene iz ranijih godina treba prikazati pod rednim brojem 4. u koloni 3. novčane donacije odobrene u proračunu za tekuću godinu treba prikazati pod rednim brojem 5. u koloni 2. novčane donacije odobrene van proračuna za tekuću godinu treba prikazati pod rednim brojem 5. u koloni 3.

Rukovodstvo je Pregled rashoda proračuna po ekonomskim kategorijama odobrilo dana _____ 2015. godine.

Ravnatelj:
Dr. Miro Džakula

Bilanca stanja na dan 31.12.2014. godine

Naziv institucije: Uprava za neizravno oporezivanje BiH

Tablica II.

Opis	31.12.2013.	31.12.2014.	Index 3/2
1	2	3	4
1. Gotovina, krat.potraživanja, razgraničenja i zalihe	233.325	2.645.865	1.134
Novčana sredstva	39.306	43.592	111
Kratkoročna potraživanja	193.929	2.602.273	1.342
Kratkoročni plasmani			
Interni finansijski odnosi			
Zalihe			
Kratkoročna razgraničenja			
2. Stalna sredstva	34.143.908	57.022.143	167
Stalna sredstva	51.910.694	76.689.440	148
Ispravka vrijednosti	17.766.786	19.667.297	111
Neotpisana vrijednost stalnih sredstava	34.143.908	57.022.143	167
Dugoročni plasmani			
Dugoročna razgraničenja			
UKUPNO AKTIVA (1+2)	34.377.143	59.668.008	174

3. Kratkoročne obveze i razgraničenja	9.426.316	24.059.117	255
Kratkoročne tekuće obveze	2.431.535	16.285.111	670
Kratkoročni krediti i zajmovi	0	0	0
Obveze prema zaposlenima	5.597.844	6.331.556	113
Interni finansijski odnosi	0	0	0
Kratkoročna razgraničenja	1.396.937	1.442.450	103
4. Dugoročne obveze i razgraničenja	0	0	0
Dugoročni krediti i zajmovi			
Ostale dugoročne obveze			
Dugoročna razgraničenja			
5. Izvori sredstava	34.143.909	57.022.143	167
Izvori sredstava	34.143.909	57.022.143	167
Ostali izvori sredstava			
Neraspoređeni višak prihoda/rashoda			

UKUPNO PASIVA (3+4+5)	43.570.225	81.081.260	186
------------------------------	-------------------	-------------------	------------

Napomena: Pravilnikom o finansijskom izvještavanju institucija Bosne i Hercegovine, čl.8. stav 4., napomenuto je da bilanca stanja proračunskih korisnika **neće biti uravnotežena** (aktiva jednaka pasivi) zbog programski uspostavljenog sistema Glavne knjige, dok će bilanca stanja koju radi Ministarstvo financija i trezora na nivou Proračuna institucija Bosne i Hercegovine za tekuću godinu biti uravnotežena.

Rukovodstvo je Bilancu stanja odobrilo dana _____ 2015. godine

Ravnatelj:
Dr. Miro Džakula

Izjava o odgovornostima rukovodstva

Međunarodni standard vrhovnih revizijskih institucija (ISSAI 1580) predviđa da revizor treba dobiti odgovarajuću izjavu od rukovodstva institucije kao dokaz da rukovodstvo priznaje svoju odgovornost za objektivno prikazivanje finansijskih izvješća suglasno mjerodavnom okviru finansijskog izvješćivanja, te da je odobrilo finansijska izvješća.

Rukovodstvo **Uprave za neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine** (u daljnjem tekstu: Uprava) dužno je osigurati da finansijska izvješća za 2014. godinu budu izrađena sukladno Zakonu o financiranju institucija BiH („Službeni glasnik BiH broj 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 i 32/13), Pravilniku o finansijskom izvješćivanju institucija BiH (Službeni glasnik BiH broj 33/07 i 16/10 i protokol Ministarstva financija i trezora broj: 01-05-02-1-656-1/12 od 23.01.2012. godine) i Pravilniku o računovodstvu sa računovodstvenim politikama i procedurama za korisnike proračuna institucija BiH (protokol Ministarstva financija i trezora BiH broj 01-08-02-1-644-1/12 od 20.01.2012. godine). Rukovodstvo je također obavezno postupati sukladno Zakonu o proračunu institucija BiH i međunarodnih obveza BiH za 2014. godinu (Službeni glasnik BiH broj 104/13) i pratećim nuputcima, pojašnjenjima i smjernicama koje donosi Ministarstvo financija i trezora BiH, kao i ostalim zakonima u Bosni i Hercegovini, tako da finansijska izvješća daju fer i istinit prikaz finansijskog stanja Uprave.

Pri sastavljanju takvih finansijskih izvješća odgovornosti rukovodstva obuhvaćaju garancije:

- da je osmišljen i da se primjenjuje i održava sustav internih kontrola koji je relevantan za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvješća;
- da finansijska izvješća ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze;
- da finansijska izvješća sadrže sve relevantne podatke i analize izvršenja proračuna, kao i podatke o sustavu internih kontrola i realizaciji preporuka revizije.
- da se u poslovanju primjenjuju važeći zakonski i drugi relevantni propisi;

Rukovodstvo je također odgovorno za čuvanje imovine i resursa od gubitaka, pa stoga i za poduzimanje odgovarajućih mjera kako bi se spriječile i otkrile pronevjere i ostale nezakonitosti.

Datum, _____

Ravnatelj:

Dr. Miro Džakula

